

Hind 30 marka

ROMAN

No

6

SISU:

Sven Elvestad: Mustjahi.
Tomonori: Muutub ja ei muutu.
H. G. Wells: Mr. Elveshami lugu.
Lars Dilling: Briljantidega käewõru.
René Maran: Isa surm.
Ed. L. Wöhrmann: Nõmmel.
Matilde Serao: Waimude laew.
Karl Ewald: Noorus.
Ohotsuno Ozi: Aimdus.
Carl A. Tavasistjärna: Russaika.

TALLINN 1922
KIRJASTYS ARENG

EESTI TÖÖSTUS JA KAUBANDUS.

Eesti tööstus-kaubanduslise näituse puhul 1922 a. väljaantud
Eesti tööstus-kaubanduslise näituse 1922. a. toimkonna poolt.

Kirjastus »Areneg« Reklaam.

Tallinn, Niguliste tän. 16. Kõnekr. 12-53.

Hind 100 Emk.

300 lehek.

Sisu järgmine:

EESSÕNA (eesti-saksa-inglise-prantsuse-soome-rootsi keeles).

NÄITUS (korraldajad, Juhatus, Aeg, Osakonnad, Väljapanekud, Kohalasu, Näituse läbikäigupiletid, Tolliformaliteedid, Väljapanekute ülesseadmine, Kohad, Reklaamsildid, Walwe, Puhastus, Pakkimismaterjaal, Elekter ja wesi, Tuletõrje ja politseiwalwe, Post, Telegraaf, Telefon, Teadete büroo, Korterite muretsemine, Sõidupiletid ja magadiswagunid, Passiformaliteedid, Mitmekesisid). (Eesti-saksa-inglise-prantsuse-soome-rootsi keeles.)

EESTI (Riigirajamine, Riigi piirid, Põhiseadus, Walitsus, Parlament, Rahwaarw, Administratiivne jaotus, Linnad, Usk ja koolitoidud, Raudteed, Riigi eelarwe 1922. a., Pangad ja raha, Põllu- ja metsasaasjandus (eesti-saksa keeles).

TÖÖSTUS (Ettewõtete arw, Huwide kaitse, Töölise arw, Palgad, Elatusminimum, Tekstiiltööstus, Puutööstus, Paberitööstus, Metallitööstus, Keemiatööstus, Nahatööstus, Kiwide ja muldade tööstus, Elatusarwete ja mailseainete tööstus (eesti-saksa keeles).

KAUBANDUS (Ettewõtete arw ja huwide kaitse, Kaubandusbilans 1921, Sissewedu 1921, Väljawedu 1921, Transiit, Laewasõit 1921, Kaubalaewastik, Waluutakaubandus) (eesti-saksa keeles).

TALLINN (Põhjendamine ja nimi, Ajaloolik tagasiwaade, Wana-Tallinn, Moodne Tallinn, Umbrus, Asutused, Konsulaadid, Tänewad kesklinnas) (eesti-saksa keeles).

Kesklinna tänewate plaan.

4 pilti Wana-Tallinnast.

9 üleswõtet (Joh. & P. Parikas'ite poolt) Uuest-Tallinnast.

Rohke hulk kuulutusi.

Hind 100 Emk.

Kirjastus »Areneg«, Tallinn

Niguliste tän. 16, kõnekr. 12-53

Kiviraiumise,
poleerimise ja
graveerimise
tööstus

J. Tugar

Tartus, Puiestee t. 19, 34

Valmistan hõrgu tahvlid, riste,
sambaid mustast Rootsi graniidist,
Soome, Belgia ja omamaa kivist,
Itaalia ja Karrara marmorist.

Ladus suur valik liht, tahutud ja
poleeritud valmistõid, raudriste
igas suuruses ja muftis. Töö
puhas ja korralik.

S i n n a d wõistlemata o d a w a d.

Tartu willatööstus ja
auruwärwikoda

J. Rurg & Ko.

Tartus, Wene t. 1-a.

Kraasimine,
ketramine,
wärwimine,
wanutamine,
pressimine jne.

Töö kiire ja korralik! Hinnad mõõdukad!

Willawabrikutele müüa alalisest
ladust: Tamburi, Peveri ja walt-
side kraase à 35—50 mtk. jalg.
Ketramise ja kraasimise masinad
komplektis ja üksikult. Ostu tingi-
mised soodsad!

Uladress: Jakob Rurg, Tartu,
Peterburi tän. 79.

Mati saadawal detšimaal- ja
lauataalud ja nende wihid.

Hinnad mõõdukad. Jälle-
müüjatele kõrged %.

Tartus, Lilla tän. 17.

Kaalude tööstus

J. Kraff ja F. Pihu.

S. Kaplan & Press

ajutatud 1878 a.

Meeste- ja naisterahwaste ilirii-
ded walmis ja tellimiste järele.

Hinnad odawad.

Tartus, Aleksandri tän. 8/10.

Sandaalid,

walged kingad, laste saapad, naister.
fõrgesäärega saapad ja palju teisi jala-
nõusid soowitab paraja hinnaga

A. Gobowitsch,

Wiru tän. nr. 7.

Aug. Kristal'i

teelipillide töökoda

W. Pärnu m. 12.

Tallinnas.

M. Johanson

A sutatud 1897. a.

rätseppmeister

Peeterburist

Wõtan tellimisi wastu. Wäljawalik parematest Inglise riidetest. Töö alati kõrges headuses, kõige uuemate mudelite järele.

Wäljamaal oma alal akadeemia lõpetanud ja seal juurelõikajana tegew olnud. Peeterburis laialt tuntud, kaua aastaid oma äris töötanud.

Tallinn

Lühikejalg 6

Tallinn

Ajaleht

„Tulewik“

ilmub Tallinnas igal kesknädalal ja laupäeval

„Tulewik“ on ainukene ajaleht Eestis, kelle ülesanne on tööliste ja kehwema rahwa kasusid kaitsta

„Tulewik“ toob päewaundiseid ja sõnumid igalt alalt

„Tulewik“ on ainukene pealinna nädalileht

„Tulewikku“ loewad kõik, kel võimalik pole iga-päewast ajalehte tellida

„Tulewik“ maksab kõigest 30 m. kuus

Lugege „Tulewikku“ ja koguge talle poolehoidjaid
Tellige „Tulewikku“ igast postiasutusest

„Tulewiku“ toimetus ja talitus:

===== Tallinnas, Suur Brokusmägi nr. 4 =====

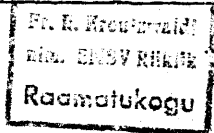
„Roman“

Nr. 6

Ilmuud 2 torða taus: igal 1. ja 15. kuupäewal.

1922.

Must täht.

Norra kirjaniitu Sven Elvestad'i romaan.

6

Kõhudes roomas norralane katuseäärele ja waatas kohutawasse jügamusesse.

Kaugel all kiwidel nägi ta selguseta musta kogu, mis liikumata lamās. Inimesed jooksid sinna juure, teiste hulgas üks naine walge, lehwiva põllega.

„See on wiist ta naine“, kuulis ta wanameest jostistawat.

Inimesed all nägid wälja nagu jüwelgad. Neid kogus ikka rohkem sinna; wiimaks tekkis jurnu ümber juur, liikum kogu. Mõne minuti pärast hakkas see inimestekogu liikuma ja kadus wäitese büroo-hoone poole. Wangitoja õu oli jälle tühi ja lage. Surnukeha oli sealt ära wiidud.

Harald Wit ajas enda jalule ja waatas õpetlasele näkku. Ta oli juhtumiseft weel täitfa wapustatud.

„Mõh, olete aga Teie kahwatu“, ütles wana põlglikult.

„See oli hirmus“, wastas Harald Wit.

„Kas oli see tarwilik?“

„See oli tarwilik“, wastas wanamees. „Kõik läks weel tergesti ja ruttu. Ja minu esimene mõrtjuka töö see ju ei olnud“, jatkas ta, kusjuures ta ise nii kohutawalt naeris, et see Harald Wikil üdift ja kondift läbi lõikas. „Ta suri ju lohe ja waluta. Ohu-jurumine jurmas ta. See waene mees oli lihtne, rumal inimene. Ja pidi surema.“

Ästijelt sirutas ta waudus käed ette ja naeris uuesti.

„See on ometi imelik“, ütles Harald Wit imestades, „mina pole weel iial tähele pannud, et Teie käed nii kõwerad ja inetud on.“

„Seda pole minagi iial tähele pannud“, wastas wanamees. „Waadake!“

Silmapiilk omastid ta käed jälle harilikult wäljanägemise. Rauad libisesid käte ümbert ja kullusid kõlinal katusele, nagu oleksid nad liig suured olnud.

„Kui ma Teid filmitfen, siis imestan ainult

üht“, tähendas Harald Wit imestuseft toibudes, „kudas Teid üleiltdse kätte wõidi jaada?“

„Minult äraandmise läbi“, ümises wana-meest kibedasti. „Aga ärme jellest räägime. Praegu wiibime meie wäga kardetawas seiskorras, mu armas. Seft meie wõime külalift oodata.“

Norralane kõhus.

„Kas peab siis weel rohkem kuritegusid jündima?“ küsis ta.

„Ei. Inimesed seal all usuwad muidugi, et see wangitoja ametnik õnnetuse tagajärjel katuseft maha kukkus. Tema juu on igaweesti wait, aga telefoni-asi ei ole weel lõpetatud. See traat, mida ma õõsel tarwitafin, ei tööta siis enam. Arwafin, et kõik jälle olin korda seadnud, aga kufagil peab wiga olema, mis nad seal büroos üles leidsid. Muidugi ei tohi üks wiperus mind weel takistada. Tarwis telefon jälle korda seada.“

„Ja selle juures leitakse meid üles“, ütles Wit.

„Ei, meie läheme oma kongi ja müürime augu kinni. Keegi ei leia meid. Pidage meeles, keegi ei aima ju, et katuseft inimesi leidub. Nemad ei otsigi meid siit.“

„Aga telefoni traat?“

„Selle eest kannan mina hoolt, et asi wälja näeks, nagu oleks torm juhe ära rikkunud. Pealegi wõib meile neift külastäitufest siin katuseft ainult kasu olla.“

„Kasu?“

„Muidugi. Seft kufagilt peawad inimesed ometi siia üles tulema, ja kindlasti ei sünni see mitte korstna kaudu. Nii siis peab siin ligidal leiduma mõni luuf, mida meie weel ei tunne. Müüri sees olema augu kaudu filmitfeme neid. Müüd lähem ma telefonijuhe juure“, lõpetas wanamees. „Seni koristage Teie katuseft kõik meie jäljed ja korjake kiwid ära.“

Õpetlane wõitis lohe pitsewarraft mõõda alla kõrwalkatusele ja ligines traatidele.

Maewalt pooltunnilise töö järele oli Harald Wik kõik jäljed katujelt kokku koristanud ja kongi wiinud. Kiivid pani ta just jisketäigu ette hunnikusse ja ronis siis ise kongi.

Kohe selle järele tuli ka wanamees ise.

Kuna Wik kangesti ärew oli selle üle, mis nüüd mõiks järgneda, oli õpetlane täitsa rahulikk.

Ta näis töötawat, nagu töötaks ta jügalwal keshööl oma töötoas.

Kõige pealt müütris ta augu täielikult kinni; siis wõttis ta sealt ühe kiwi wälja; jega sündis auk, kust terve katuse peale wäljawaade oli.

Nii läks pool tundi mööda.

„Nad lasewad meid oodata“, ütles wanamees, kuna ta august wahetpidamata wälja wahtis.

Wimats tuli temasse elu, mis Harald Wikile teatas, et telefonitöölijed nüüd olid katujele tulnud.

„Ahaa, seal see luuk ongi“, pomises õpetlane tajakesi oma ette; „on täitsa märkamatu-na tšinkatujesse tehtud. Nää — number kaks — ja weel number kolm. Suur arv. Ja kui muratumad nad on! Mitte sõjariistagi ei ole neil kaajas. — Endisel oli. — Nüüd lähewad nad telefonijuhe juure. — Mis mees on siis see uudishimuline seal — tore kuju, walge nahkrihm wööl? Näib peaaegu, nagu tahaks ta asja uurida. Nüüd kummardab ta traatide kohale ja kutsub teisedki oma juure.“

Nii moodi kõneles õpetlane endamisi ja sellest kuulis Wik, mis wäljas katujel sündis.

„Mis nad nüüd weel ootamad? — Et ma ütelnud? Nüüd on nad rahustatud. — Noogutamad pead. Muidugi see on tormi tegu. Ah, ha! — Noh, algame parandust. — Dieti waadates tühi asi. — Näen, et nad pahased on. — Sellepärast kolm meest katujele saata! — Nüüd on nad walmis, lähewad luugi juure tagasi. — Weel seisawad nad, kättega filmi warjates, ja filmitsewad wäljawaadet. — Nii, nüüd lahkuwad jälle. — Ongi kadunud!“

Bögenejad ootasid weel pool tundi, enne kui kongist lahkusid. Rindluse pärast. Kui nad jälle wäljas katujel seisis, löid kirikutellad ühesja. Wanamees luges.

„Kell on ühesja“, ütles ta, „nüüd on paras aeg. Läheme sinna, kust akka näeme wangide jalutuskohta“.

Silmapiilk hiljem wõttsid nad seal.

Sügamal all määratumal legendikul nägid nad sadandeid wange, kes seal kirkusid. Üksikult jalutasid wahetpidamata edasi, selle juures sünnitades filmusid ja ringe. Nende ringide keskel seisawad kõrgustikud, kus peal wahid seisawad, kes selle järele waltuwad, et wangid

üksiteisega ei räägiks. Platši wäljel äärel seisab sõjawägi, sõdurid, toetades püssidele, silmitsedes jeda kurba maatlust.

Oma kõrgelt seisupaigalt filmitjes õpetlane jeda sündmust kõige juurema huwiga.

„Kas olete neid inimesi filmitseenud, kes kõrgustikudel seisawad?“ küsis ta norralaselt

„Jah, need on wahid, kes selle üle waltuwad, et eeskirjajid täidetakse.“

„Mitte kõik ei ole wahid. Kui Teie selles wangimajas walitsewat süsteemi tunneksite, siis teaksite ka, et seal ka harilikud wangid mõiwad seista. See on nende wangide eesõigus, kes ufinad on, mõi endid hästi ülewal peamad. Siis jaawad neist abiwahid. Kas näete seal jeda meest puude materjaali-kuuri juures — see on näitusüks wang. Waadate lord, kudas päite ta wangituu kollased triibud esile tõstatab.“

„Jah, näen“, wastas Harald Wik.

„Silmitsege teda terawasti“.

„Seda ma teen“.

„Kas nüüd mõistate, mis selle küsimusega mõeldakse, mis täna õhjel wangimajas ringi käis, nimelt: Kas kõik käed teada on?“

Harald filmitjes weel lord wäikest, kollast nägu materjaali-kuuri ligidal terawamini.

„Ei“, ütles ta, „ei mõista“.

„Kas Teie ei leia ta juures midagi ebaharilikku?“

„Mulle näib, et ta teistest, kes kõrgustikul seisawad, südikam on. Ta on wiist õige tragi abiwahi“.

„Õige, hästi tragi. Aga kas Teie ei näe, mis ta teeb?“

„Lõbb kättega takti“.

„Noh, nüüd wiimaks teate. Jah, k ä t e g a. Noh?“

Wanamees tahtis edasi kõnelda, peatas aga äkki ja wahtis terawasti alla platstile. Harald Wik nägi, et ta huuli kiigutas.

„Hea küll!“ ütles ta tasa. „Tore!“

Harald Wik poole pöördes algas ta:

„Tema lõbb kättega takti“.

„Muidugi; wangid peawad takti järele marsšima, nii nõuab eeskiri“.

„Lõsi, aga ta ei löö äkki takti, ta teeb kättega weel midagi muud“.

„Ka see oleks“.

„K o n e l e b n e n d e g a“, wastas õpetlane. „Wah, nüüd ütleb ta jälle midagi“.

14.

Enne mäsku.

„Ta kõneleb?“ küsis Harald Wik waerdes. „Siit kaugelt ei mõi Teie jeda ju kuulda; sest ainult juure waewaga suudame me teda näha.“

„Silmitsege lord, kudas ta käsi liigutab“.

„Mulle paistab, nagu ei lähets jalutamine küllalt korralikult, nagu peaks kõrgustikul seisew mees wange alati kibutama. Nii, nüüd lõpetab ta käteplakjutamise“.

„Aga algab jellega kohe jälle!“ hüüdis wanamees rõõmyasti. „Lugege! Lugege, mees!“ hüüdis ta ja kahmas Harald Witi käewarrest kiini.

Wanamees ise luges:

„Üks — kaks — kolm — neli — viis — kuus — seitse — kaheksa — üheksa — kümme — üksteistkümme. Üksteistkümme lord plakjutas ta käsi. Waadake, nüüd teeb ta wäiteje wahje, nagu silmitseks ta, kudas read marjivad. Nüüd algab ta uuesti“.

Wanamees luges jälle algusest peale. Tema filmad olid pööratud sihile, mida ta põnewalt jälgis.

Mees seal all plakjutas wiis korda, enne kui wahet pidas.

„Kirjutage need arvud kiwiga — katusel; siis seiwad nad meil paremini meeles“, käskis õpetlane.

Wit märkas nüüd, mis mõte wanal oli. Nuttu tõi ta tüki kiwi, millega ta mõlemad arvud üksteistkümme ja wiis kirja pani.

Wana oli jälle lugemas.

„Seitse! Seeford oli seitse!“ hüüdis ta.

Norralane kirjutas.

„Nüüd jälle wiis!“

Norralane kirjutas.

Aja jooksul seisjs ta ees katusel terve rida arwusid.

„Walmis!“ hüüdis wana. „Nüüd waatame, mis see mees seal all rääkis“.

Katusel oli kirjutatud:

11 — 5 — 5 — 7 — 9 — 5 — 9 — 11
— 5 — 5 — 12 — 4 — 21.

„Kui neid arwe tähestikuga mõrdleme, küll siis juba ka mõtte kätte saame. Üksteistkümnes täht on R.“

„E on wiies“, jättas Harald Wit. Tema oli mõistatusel lahendusest väga huvitatud.

„Ja J on üheksas.“

Warsti seisjs arwude all järgmised tähed:

11 — 5 — 5 — 7 — 9 — 5 — 9 — 11
R E E G J E J R
— 5 — 5 — 12 — 4 — 21.
E E S D U.

Õpetlane silmitseks rida filmapilgu; siis hakkas ta waljusti naerma.

„Siin seisab ju selgesti: K e e g i e i k e e l d u . . . See on illeskutsje — wandeselts — mäjs. Rääbirääkimine on käimas, plaan walms. Ainult weel tartwis, et „keegi ei keeldu“. Sunnreparaline! See kelm tegi seal sedafama, mis Nelson enne Trafalgari lahingut tegi. An-

dis manitusmärguande. Muidugi mõistsid teda kõik, kes asja tunnewad. Mul on kindel weendumus, kindel usk, et asi täna õffel lahki puhkeb!“

„Aga imelit on, et ükski waht tema plakjutamist ei mõistnud“, ütles Harald Wit.

„Mõtlege, ümberringi seisab umbes paarkümmend meest neil kõrgustikudel; kõik plakjutawad kättega takti, kahtlemata on tema aruus, kes sel kombel telegrafeerib“.

„Ometi wõib ka mõni neist wangidest, kes asjasse pole pühendatud, tema märkidest aru saada“.

„Arwatawasti on see tema joow, et wõimalikult palju wange tema teatamist kuuleks“.

„Kuid jelle läbi wõib ta ise ka tergesti kulduda — äraandmisele alluda“.

„Ja peab julgema. Aga äraandmise wõimalus on just jama wäike kui wõimalus, et keegi waht mehe korratut taktilöömist märkab. Pidages meeles, wangide keskel on kokkukuulus väga tugewasti wälja arenenud. Annab keegi wang teise ära, siis tehtakse ta elu tulewitus pörguks. Jegi kui ta mujale wiiaakse, jaawad ta jeltühed warsti ta äraandmise teada, ja siis on ta mofas. Mõnikord matjab see ta elugi.“

Meeeste tähelpanu tõmbas nüüd jälle elu ja liitumine all platsil oma peale. Suurtes tarjades woolasid wangid teistelt platssidelt kokku, nii et all wiinaks päris wäike sõjawägi koos oli. Ühesugune wangirüü andis pildile otse maakriitiku ilme. Wangidest tekkisid jaostrukonad ja need marsšisid laiali — mõned läksid tööle, mõned wiidi kongidesse tagasi. Ainult nende marsšimine tuletas meele sõjawäge, aga see oli weniw, pitaldane, peaaegu kõik wangid käisid norus peaga, nagu oleks neil koorem kuitil.

Sellest nähtusest sügawasti põrutatud, ümises Harald Wit:

„Kahtlemata on neid tuhanded!“

„Olin parajasti jelle üle pead murdmas, kui palju neid wõiks olla. Jgatahes on nad wõim“.

„Wõim ahelates“.

„Jah, kuni nad ahelad purustawad. Wõib olla, juba täna õffel. Meie peame kiiresti tequtjema, kui mäjs meile peab kasu saatma“.

„Mis wõiwad need inimesed teha ilma sõjariistadeta?“

„Need muretsewad nad enestele. Kas näete seal jeda kollast katuset?“ küsis wana sõrmega näidates.

„See katus seal walitushoone kõrwal?“

„Seejama; jeal on sõjariistad, mida wangiid wõiwad tarwitada“.

Norralane silmitjes kõnelejat arusaamatuna.

„Seal on muuseum“, seletas wana.

„Mhaa, sõna „muuseum“ tähendati ju ko-putamise läbi,“ hüüdis norralane. „See on siis kriminaal-muuseum?“

„Mimelt; seal on 1060 nuga ja 345 revolvr-rit ja lõikugused teised sõjariistad. Olen kord seal käinud ja ijegi minu peale avaldas see õud-je mulje. Muuseas on seal kogu timutatirweid minewikust — need on tuliterawad. Märs al-gab kahtlemata täna õösel kella kaheistkümn-ja kahe wahel. Üksikud murravad longidest wälja ja wabastavad teised. Kõige pealt lõi-kawad nad telefoni katti, nii et linnaga rääkida ei saa. Weel enne kui wahid midagi on märga-nud, wõtawad nad kriminaalmuuseumi oma alla, omandawad sõjariistad ja tapawad siis — nii arwan ma — kõige pealt direktori ja ametnikud filmapillijelt maha. Siis põgene-wad nad kõik wangikojast wälja. Mis siis edasi sünnib, wõite ise kergesti arvata. Sõjawägi warajanulisi kurjategijaid — oletame umbes 8000 — see on umbes pool kohalikust sõjawäest — sõjariistadega warustatud, woolab suure, rikkasje, aga uinuwasse linna. Sellest tuleb weristamine, nagu jeda iial weel enne pole nähtud“.

„Seega on siis terve linn hädaohus“, üt-les Wit.

„Kahtlemata“.

„See on aga kole. Misjuguist oja etenda-me meie selles toledas draamas?“

Wanamees naeratas ja hõõrus käsi.

„Meie etendame selle juures esimest oja“, ütles ta. „Meie katsume selles juhusterikkas mängus kõik trumbid oma kätte koondada. Jah, ma olengi nad ju koondanud. Sel hetkel on nad minu käes; aga nende wäärtustamise ja tarwitamise filmapill ei ole weel tulnud.“

„Aga kui märs luhta läheb“, ütles Harald Wit, „siis lastakse meid, wõib olla, maha. Sga-tahes pistetakse meid siis ühes teiste kurjategi-jatega jälle puuri“.

Õpetlane silmitjes teda kaastundlikult.

„Märs p e a b luhta minema“, wastas ta.

„Ah nii! Mististi tahate direktorile terve loo teada anda?“

„Ei, märs areneb arwatawasti nii kaugele, et direktor tapetakse. Siis aga astun mina esi-le.“

„Sa usute, et üksipäinis märsju maha ju-rute?“

„Jah“.

„Kas selle nelja kuuliga, mis Teil weel re-wolvriz on?“

„Näma sõjariistadeta. Minu plaan on tüps“.

„Tõhin ma küjda, mis plaan see on?“

„Mina ei teata oma plaani iial enne, kui kindel olen, et ta täide läheb“.

„Nii siis kahtlete weel ta juures?“

„Ta p e a b forda minema. Kuulge,“ jat-kas ta naeratades: „misjuguje sõiduriistaga joowite wangimajast lahkuda?“

„Oleksin juba tänulik, kui siit jala wõitsin lahkuda“, wastas norralane.

„Kas neljahobuse tõllas?“ küsis wana.

„Siis juba parem autoga“, ütles Harald Wit õpetlast terawasti silmitjedes. Jälle tuli talle mõte, kas wanamees wabest hull ei ole?

Norralane tõusis üles ja waatas üle linna, kus elu ja liikumine kõige kõrgemale tipule oli jõudnud. Kõik tawanaw olid inimesi ja sõidu-riistu tungil täis. Peatanawad olid nagu kaa-nalid woolawa weega — nii elaw oli liiku-mine.

Siis läks ta wäikese eesehituse juure, kust ta wõis õpetlase wõreaknale näha. Ta istus maha ja wotas kannatlikult, filmad alati wõre-aknal, et ainuisti pilku heita mustapeaga neiu-le. Ei kestnud kaua, kui ju anarhisti nägu wõ-re taha ilmus. Norralane pöötis enda ruttu katuseääre taha, et teda ei nähtaks. Tal oli wa-lus näha, misjuguine wäljendamata kurbus ja abitus neiu imeilusjal näol seisis. Weel kord wandus ta teda päästa tahta, ijegi kui ta selle juures ise oma wabaduse pidi kaalule panema.

Tundide kaupa istus noormees seal ja wah-tis kongi poole. Neiu pööras näo tihti akna poole, et jeda ribakest taewast näha, mis täna imefelge oli ja sinitummina linna ja wangima-ja kohal seisis.

Kui ligidalseiswa firikutorni kell kaks lõi, lahkus Harald Wit oma kohalt, et tagasi min-na. Sel filmapilgul nägi ta õpetlast sellest korgist wälja ronawat, mida mööda Wit ise läi-nud õöl oli alla roninud ja kus ta sõjariistade üle oli jutujamist kuulnud.

„Müüd wõin ma need hääled ära seletada“, ütles wanamees. „See korsten wiib alla ma-terjaaliruumi, kus wangid oma labidad ja töö-riistad alles hoiawad. Mõned wangid paran-dawad seal poole õhni oma tööriistu, mis neil päewal katti läinud. Kahtlemata olid need mõ-ned niisugused wangid, kes sel õösel juttu west-sid, mis Teie kuulsite“.

„Kas olete weel midagi märsju alguse üle kuulnud?“ küsis Wit.

„Ei; aga meie peame olema selle wastu et-te walmistatud, et märs täna õösel puhkeb!“

Sõõmise ajal ajasid nad juttu igapäewas-test asjadest. Siis seletas õpetlane weel oma waateid tulewiku teadusest. Pääksis ta wangi-kojast, teeks ta katseid edasi, et päikesewalgust

jõuallikana ära kasutada. Veel teisi jõudusid võidakvat kasutada. Põhjalikult maadates olla inimene ise see, kelle tehas kõige juurem jõualikas — süda — peituvat. Jutu woolul avaldas õpetlane otse muinasjutulisi plaane. Suvi- tusega kuulas Harald Vit. Kui tal ei oleks ol- nud juba mitu tõendust jelle mehe tublidusest, ta oleks pidanud uskuma, et wanamees hull on.

Kui nad pärast sõdmist puhkasid ja linna peale waltisid, ütles wanamees:

„Mul on maailmas veel palju teha; kui ma aga järele mõtlen, kui mõnus mul siin üle- wel olla mõiks, mul oleks nõu siia jääda. Siin on ju kõik, mida mõib soowida. Mul on tele- fon, nii et kõik tean, mis ilmas sünnib ja kudas teadus edeneb. Ka süüa ja juua on küllalt. Korstna kaudu wõin igatahes suure tagawara- kambriks pugeda, kus tähelegi ei panda, mis mina kahel käel sealt wõtan. Küll on allar- nimine ja ülestulek kaunis raske, aga . . .“

„Teie wõite enesele ju sõidutooli teha“, täiendas Harald Vit naerdes.

„Seal on Teil õigus“, wastas wanamees. „Sõidutooli mõiksin küll sisse seada“.

Harald Vitil oli weendumus, et õpetlasele kerge asi oli korstnasse sõidutooli ehitada, nii et ta filmapilguts üsna wai- t jäi.

„Kui mul aga mu elektri- batari siin oleks“, jatkas wanamees, „siis mõiksin jälle katseid jat- tata. Siis seaksin sisse elektritule. Rahju, et õffel pimedas ei saa kirjutada . . . Jah, wa- dus — wabadus!“ jatkas ta taha.

Kuid äkki muutus ta hoopis teisjeks.

„Teie soowite ju wangimajast autos lah- kuda, eks ole nii?“ küsis ta.

„Üsna õige, ja, kui wõimalik, rohkestes au- tos. Aga auto peab suur ja kiire olema“.

Harald Vit märkas, et wana heas tujus oli, ja arwas sellepärast kohajeks edasi naljatada.

„Noh, hea küll“, ütles see pead nooguta- des. „Praegu on kell wiis. Kui mäts täna õffel lah- i puhkes, siis wastutan ma, et Teie homme hommikul kell 8 autos istute. Teie sõidate siis õheteed New-Carlton restoraani ein- ele. Mina annan wahuweini“.

„Jah“, wastas norralane, wanamehele tä- hendawalt filma waadates, „jellest sõidust tun- newad k õ i k k o l m mäga juurt lõbu“.

Ta oli sõnu „kõik kolm“ tugetawasti rõhuta- nud.

Õpetlane waatas üles. Temas oli äkiline muudatus sündinud. Ta näol oli nüüd jälle nii õudne ilme, et Harald Vit üles tõusis ja paari sammu taganes. Sel filmapilgul kartis ta wanameest.

„Kas Teie ei ole veelgi oma kergemeelsu- jest jagu saanud?“ küsis wana kurjasti.

„Ei, homme hommikul lõpeb tähtaeg, mis Teile lubasin“.

„Teie kahjuks“.

„Lahuge Teile wangitojast“, ütles norra- lane, „mina jään heameelega veel mõneks päewaks siia. Mulle ei ole tarwis ei elektri- walgust ega telefoni“.

„Aga Teile ei wõi siia jääda. Nõute mul kõik ära“.

„Teate jeda nii kindlasti?“ küsis Vit. „Selgesti“.

„Noh, hea küll, siis jään ma siia ja rikun kõik ära, kui Teile vähemat katsetki ei tee jeda neiut sealt surmamõistetute kongist päästa“.

Wanamees astus norralase poole; jäi aga koha jälle seisma.

„Kas jääte jelle juure?“ küsis ta.

„Jah“.

Wanamees w a a t a s teda ainult.

„Ma näen jeda tulewat, jõe, et sunnitud olen enne katujest lahkumist mõrtsukatööd tege- ma“.

Nüüd teadis norralane, et ta elu hädaohus oli.

Wanamees oli hoolimatu. Ei tunnud ar- mu. Peale jelle oli tal ju ka rewolwer taskus ja jelles oli veel neli kuuli. Vit jelle wastu oli sõjariistata; wanamees wõis ta mahalasta nagu koera. Kui ta ometi oleks teadnud abi- nõu, kudas rewolwrit wanamehe käest kätte jaada.

Nii läksid mööda tunnid, mil norralane alati ettewaatlik oli. Wanamees piiras teda nagu hüüäne. Kuid norralane kandis hoolt, et ta talle ial selja taha ei pääsenud.

Film läks pimedaks; kell lõi juba kaksteist- kümme. Nüüd lähenes mäsjutund. Warsti pidi kõlama esimene märguanne, kui tõsiasjaks sai, et täna õffel mäts lahti puhkes.

15.

Mäsajad.

Wahetewahel tundis norralane, kudas wa- namehe filmad tema peal wiibisid. Ta teadis, et wanamehe wõimujes seisis, aga tal oli ka kindel nõu oma elu wõimalikult kallist ära müüa. Ta ei kahelnud filmapilgugi, et wana- mees ta, kui see talle jõdne oli, külmawereli- felt maha lastis. Tal oli ju veel neli kuuli re- wolwris. Kui ta rewolwri tema käest sõidagi- wiiji kätte saaks, siis oleks wanamees sõjariis- tata. Rewolwer oli tal mantli taskus.

Ühtiselt käis üks mõte ta peast läbi. Ta ro- nis waremesse. Wanamees seisis umbuslikult seal juures ja filmitjes teda.

Norralane näitas näpuga.

„Pean Teiega rääkima“, ütles ta. „See ei lähe, et üksteisega waenujalal elame“.

Wanamees tuli lähemale. Mõne sekundi pärast wiibis temagi ütis.

„Teile on siis teised mõtted tulnud“, ütles ta. „Noh, see rõõmustab mind“.

Ta istus norralase kõrwale ja waatas talle tähepanelikult näkku.

„On Teil siis tõesti täitja võimata surma-mõistetud noort neiu päästa?“ küsis Wit.

„Wõimata mitte“, wastas õpetlane uhkesti. „Üleüldse on õige wähe olemas, mis võimata on. Aga see ei sünni minu kawatsustega kokku ja ajab need, wõib olla, nurja. Seda ei tahaks ma aga riskeerida“.

„Kui ma nüüd aga keeldun Teid Teie kawatsuste juures aitamast — mis siis?“

„Olen Teile juba ütelnud. Wäga wõimalik, et ma siis sunnitud olen Teid tapma“.

„Teie teeksite siis külmaverelijelt uue mõrt-jukatöö?“

Wanamees naeris, kuid ei wastanud. Hirmuwärin jookkis Witil üle selja.

„Igatahes palun ma Teid, mulle meelega teha“, jättas norralane. „Peaksin ma täna õõsel surema, siis peaksite ühele minu sõbrale mu kodumaal minu poolt kirjaliku terwituse kätte wiima“.

„See peab sündima“, wastas wana. „Mis on Teie sõbra nimi?“

„Asbjörn Krag“.

Wanameehe suust tuli wandesõna.

„Juba jälle see inimene“, ütles ta. „Noh, aga selle meelega teen ma Teile ometi“.

„Täna Teid. Ja nii tahan ma siis selle ijaaralise kirja kirjutada“, wastas Wit. „Oletan, et Teie enesele alt ka karbi tikka tõite. Kas laenaksite neid mulle?“

Wanamees kahmas taskusse ja wõttis tikud wälja.

„Olge nii lahke“, ütles ta; „aga olge tulega ettewaatlik, et kuma august wälja ei paista“.

Harald Wit plaan oli nüüd õnnestanud.

Üti kiviõrandal oli õlgi, fulgi ja muud sellesarnast. Kõik ained, mis kergesti tuld wõtsid. Need oli terge tikuga põlema panna.

Harald Wit tõmbas tikku üles ja kaotas selle nähtawasti kogemata ära; tegi selle juures aga nii kohmata liigutuse, et wanamees ka tuld kustutada ei saanud. Silmapilk oli üti sissemus leetides.

Harald Wit ksendas ja lärmitses, et jega-dust weelgi suurendada. Wanamees katsus sellega tuld kustutada, et kiivaraga leegishe löi, aga asjata. Iga sekund, mis katust siin oli wal-gustatud, oli tagajärjeraste. Seda teadis norralane.

„Wõtke mantel seljast ja kustutage sellega tuli!“ hüüdis ta.

Wanamees nägi, et teisel õigus oli; ta re-

bis mantli seljast ja wiskas tule peale. Harald Wit aitas teda, ja tuli kustus koha.

Niipea kui hädaoht mööda, ronis norralane kahju ütiist wälja, üteldes:

„Siin sureme meie warsti õhupuuduse kätte!“

Ta nägu walutas suitjust. Kõhe selle järele ilmus ka õpetlane katusele; mantli restid olid tal kaafas.

„Mantel on muidugi mokas?“ küsis Wit.

„Nii umbes“, wastas wanamees ja näitas restiisid. Neil olid suured augud sees ja nad laotasid kõrbehaisu laiali.

„Aga asi ei ole ometi weel nii hull, et teda kanda ei saa“, jättas wanamees.

Ta ajas mantli selga ja nägi selles nüüd weel wõõram wälja kui enne.

Harald Wit seisis temast pigut eemal ja ootas wanameehe poolt millegi leidmist.

Nüüd hakkaski wana oma taskuid sobama, misjuures ta ise kõneles:

„Teie ülespidamine oli wäga ijelaadiline. Peaaegu näis, nagu oleksite ise meelega tulekahju tekitanud. Ja — nüüd ma mõistan!“

Ütiiselt kahwatas wana wiha pärast ja tegi, nagu tahaks ta rõõwloomana norralasele kallale karata.

Aga Harald Wit seisis rahulikult, wanameehe rewolwer käes.

„Selles on weel neli kuuli“, ütles ta. „Hoidke ennaft. Mitte sammugi lähemale, wõi ma lasen!“

„Kõõwel!“ sihistas wana, wärisedes üllatusse ja wiha pärast. „Andke mulle mu rewolwer tagasi!“

Õhwarduste järele, mis hiljuti awaldasite, oleks see rumalus. Nüüd sunnin mina Teid ka noort neiu päästma. Meie põgeneme siit kas kõik koos, wõi meie ei põgene ütski. Lunnistage üles“, jättas ta naerdes, „tulekahju mõte oli minu poolt tore. Teisel teel ei oleks ma kuidagi Teile mantli ligidale pääsenud. Nii... nii... ütsa rahulikult. Teie näete ju, et mul rewolwer lastewalmis on. Weel üts liigutus — kõige wähemgi — ja ma lasen. Kas usute, et ma Teile wäledust ja tugewust ei tunne? Olen kindlas arwamises, et minu elu kaalul seisab“.

Wanamees wahutas wiha pärast. Harald Wit ootas hirmsat wihapuhangut, kui nende tähelepanu äkki millegi muu peale juhiti.

Allt wangimaja õuest kajas õudne kisa.

Õsialgul ei jõudnud Harald Wit selgusele, mis kisa see wõis olla. Tõndilikult kajas ta läbi õõ ja jahmatas norralast. Mõlemad kuulasid hinge finni pidades.

Siis lordus kisa, tugewamini, õudsemalt.

Samal minutil lõi kell üks.

„Mis kifa see oli?“ küsis norralane. Veel ifka oli tal revolver käes, kuid ärevuses oli ta käre vajuda lastnud. . . „Midagi sellejarnast pole ma elus veel kuulnud“, jalkas ta.

„E i n wangimajas ei ole ma ka veel ial ö ö k u l l i h ä ä l t kuulnud“, vastas wanamees, kes nüüd nähtavasti revolveri-loom oli muutunud.

„Oli see öökulli kifa?“

„Jah; aga see oli mистiasti märguanne“.

„Wõi hoiatushüüd!“

„Wäga wõimalik. Dotame veel mõne minuti, siis on meil mõistatuse lahendus teada“.

Mõni minut olid nad täitsa wait ja kuulatafid teravasti. Harald Wifki oli iseäralik hellewus wallanud. Ta süda põksus nii ägedasti, et arwas ta ühtkuid lõõke lugeda wõivat.

Läbikäimise mürinale all linna oli peaaegu hääletu waitus järgnenud; ainult aegajalt kõlas mõni ühtik hüüd wõi mööbasõitwa jõiduriista murin üles. Terwe „Musta tähe“ kohal lehwitafid pimedus ja waitus oma tinarasteid tiibu.

Siis aga kuulsid nad jälle öökulli kifa. See näis seekord hoopis teisest kohast, wangimajade idapoolsest osast tulewat. Lääne poolt tuli wastus.

„See on märguanne mäsju alguks“, sosistas wanamees. „Kuulge . . . kuulge . . .“

Wangimaja õuest kajas nüüd iseäralik käre. Wanamees jooksis katuse äärelle ja näitas norralasele näpuga, et see järgneks.

Siis tähendas ta alla.

Wärawa juures nägid nad tulefid, mis siia ja sinna liikusid. Seal tuli käre. Harald Wifki oli mulje, nagu murtaks ukse lahti. Kõigest selgus, et seal all hull inimesi jalul oli, sest ifka enam laternaid koondus.

Ühtijest kuulsid nad kaht revolveripauku.

Wanamees jahmatas.

„Üks niisugune pauk wõib kõik nurja ajada“, ütles ta.

Kuid rohkem pauku ka ei kuulnud. Snimeste-murd wangimaja wärawa ees kaswas ifka juuremaks. Harald Wifki jüwenes kõigesse sellesse, mis seal all sündis, wanamees seisis aga oma endises mustas mantlis rahulifult paigal ja silmitifes waatemängu — wõidukindel kindral lahingu algusel.

„Mul on õigus“, ütles ta tajakesi. „Nüüd on walitusmajaja walgustatud. Waadake, ku-das walgus aknast aknasse edasi jookseb“.

„On need mäsajad wõi sõlbatid?“

„Weel ei tea ma seda. Kaanatame weel kolm minutit, siis ütlen“.

Dodates filmitsefid nad seda iseäralikku elu ja liikumist, mis alt wangimaja õuest neile

filma paistis. Snimestele nad wahet teha ei suutnud, nad nägid ainult tulefid ja laternaid.

„Nüüd on kolm minutit mööda“, ütles wana, „ja mul on asi selge. Mäsajad on wangi-maja peremehed. Wististi on mitu ülewaata-jat tapetud ja direktor wangi wõetud.“

„Wõi ka tapetud?“

„Ufun, ta wõeti ainult wangi. Nad on küllalt nii kawalad, et ta pantwangina ellu jä-tawad“.

„Ja mis sünnib nüüd?“ küsis Harald Wifki äärmises põnewuses.

„Sellest on ifka selgemini aru saada“, wastas õpetlane; „ma näen järk-järgult, et kõik minu oletused õiged olid. Näen walgust kriminaalmuuseumis — rüüstatakse sõjariistade-kambriid. Nüüd on mäsajatel ainult üks asi teha: linna tornata, rööwida, mis kättesaa-daw, ja siis üle maa laiali walguda. Muidugi nabitakse neist suurem osa jälle kiini, aga iga üks neist usub, et tema üks neist on, kes terwe nahaga pääseb“.

„Ja Teie usute, et selle hirmsa mäsju juu-date jumbutada?“

„Jah, meie k o l m jumbutame ta“.

Norralane tujkatas.

„Noh, wiimaks ometi“, ütles ta. „Mii olete siis sellega nõus, et selle surmamõistetud noore neiu päästame?“

Tufaselt ja tasanatud häälega wastas wana:

„Mu armas, Teil on ju revolver“.

Ta pööras ümber ja läks eemale.

Wifki läks talle järele.

Mõlemad ronifid alla korstnat mööda, mi-da nad pidid tarwitama, et noore neiu kongi jõuda. Õpetlane ronis ees.

Kui nad pimedasse kotta jõudfid, kuulsid nad oma all hirmsat käre. Meile näitas, nagu oleks nad wiibinud wabrikus, kus palju töö-liji.

„Wangid põgenewad“, sosistas wana. „Ruttu! Ruttu! Meie ei tohi sekunditki kaotada!“

Kui nad kongi ukse ette jõudfid, hakkas wana luku kallal tööle. Seeft kuulsid nad kart-lifku neiuhäält, kes küsis, mis dieti lahti on.

Kümneminutife raske töö järele läks ukse lahti.

Norralane oli esimene, kes ukse lahti lütkas ja kongi astus.

„Meie oleme sõbrad“, ütles ta neiu-le, kes kartlikult kongi nurka oli pugunud. Tulime Teid päästma“.

„Ma ei tunne Teid“, sosistas anarhist.

„See ei puutu asjasse. Wangimajas on mäs, ülewaatajad on tapetud“.

„Kas meie lõõme mässajatega nõusse?“

„Sellest ei oleks palju kasu. Tunni aja pärast on mäss sumbutatud. Aga meie päästame Teid siiski, usaldage meid ainult ja tulge meiega ühes“.

„Ma usaldan Teid“, ütles neiu ja võttis Harald Viki käemarrest kinni.

Kõik selle aja oli õpetlane kongi ühe ees seisnud ja kätsetult nende juttu kuulanud. Nüüd kihutas ta neid kiirule; läbi koridori minnes hiilis ta ihe kõige ees.

Korstna ligidal peatas neid keegi, kes pimedas nende vastu pörkas. Mees laskis õpetlase pihta, kuid ei tabanud. Silmapilt lõi wana mehele niisuguse hoobi pähe, et see minestades maha kukkus. Revolvrirütle walgatusest olid nad wangimahi mundri ära tunnud.

„Wae mees“, ütles wana; „pääses alt murdjate käest ja jookseb just meile risti ette. Tagaajajad on tal wististi warsti kannul; rutame!“

Kära oli wangimajas lõwaks paisunud. Juba kajasid nende all seiswalt korralt ärewad hääled.

Kuid ei kestnud kaua, siis olid nad kõik kolm korstnasse kadunud, ja mõni minut hiljem seisid nad kolmekesi wangimaja katusel.

Neiu jõi puhast, kosutawat õõõhku sügawalt hingates.

„Weel ei tea ma, kas ärkweel olen wõi und näen“, ütles ta. „Olin kõik lootused kaotanud ja ootasin igal hommikul, mil tumakas tuleb ja mu elektritoolile wiib. Ja nüüd... nüüd nüüd näen oma ees äkki pääsmist ja wabadust!“

Noortalane võttis ta käest kinni.

„Nägin Teie nägu wõreakna taga“, ütles ta ja wandusin Teid päästa wõi ühes Teiega hukkuda. Olge nüüd aga julge ja tugew, siis läheb kõik forda.“

Seni oli wanamees kuni telefoni juhete juure roomanud. Teised läksid talle järele ja filmitšesid ta toimetusi põnewalt.

Neiu ei teadnud, mis mees kawatseis, aga Harald Wit oli kindel, et wanamees hädaohu, mis terwet linna ähwardas, linnale telefoni kaudu teada annab.

„Walmis“, ümises wanamees.

Ta laskis woolu traati ja tõstis omatehtud kuulaja kõwa ääre.

Kaua kuulas ta; wastust ei tulnud ega tulnud. Wanamees kordas oma toimetust.

Kui ta kolm minutit oli kuulanud, tõusis ta ruttu üles. Tema ägedatest liigutustest nägi Harald Wit, et midagi tõsist oli juhtunud.

„Baha?“ küsis ta kartlikult.

Wäriwema häälega wastas õpetlane:

„R e s k j a a m e i w a s t a!“

16.

Wiimane kuul.

Ühtlasi suurduis kära wangimajas. Iga minutiga, mis mööda läks, muutus katusel wiibijate seisukord tõssemaks.

Kuna wanamees oma katseid telefonijuhete kallal meel kord kordas, ütles ta:

„Kui ma ka seekord ühendust ei saa, peame plaani nurjaläinuks arwama. Siis ei jää meile muud üle, kui...“

Järgneb.

Muutub ja ei muutu.

laapani luuletaja Tomonori.

*Kirsipuu öitses. Mul mustad juuksed peas:
rõõmuga tantsisin teiste noorte seas.*

*Kirsipuu öitses. Mul hallid juuksed peas,
ja kõik öied jäid noorteks, kui nooreski eas.*

*Jumala käsul uuesti, uuesti puus
õitsewad nemad. Kuid walge mu juus!*

Mr. Elveshami lugu.

Inglise kirjniku S. G. Wells'i jutustus.

Banen jelle loo kirja, mitte oodates, et teda ujutakse, vaid selleks, et wähest järgmisele ohw-rile teed näidata pääsmiseks. Wäga wõimalik, et minu õnnetus temale kasu saadab. Minu oma lugu, jeda ma tean, on lootusetu, ja ma olen selle wästu teatud määral nüüd ka ju ettewalmistatud.

Minu nimi on Edward George Eden. Olen sündinud Trenthamis Staffordshires, kus minu isa aiandusametnik oli. Ma kaotasin oma ema kolme- ja isa wiieaastajena. Õnu, George Eden, mõttis mu selle peale oma kasulapjeks. Tema oli poisimees, oli alt üles tõusnud ja teda tunti Birminghamis kui ettewõtujulget ajakirjanikku. Tema ei hoidnud minu kaswatusel juures midagi kofku, erutas mu auahnust, ilma edasi püüda, ja pärandas mulle oma jurma puhul, neli aastat tagasi, kõik oma waranduse, mis, kui kõik wäljaanded maha arwata, umbes 500 naela juur oli. Toxford olin ma kahelkateiskümmend aastat wana. Oma testamendis andis ta mulle nõu, raha hariduse lõpetamiseks tarwitada.

Olin enesele juba arstiteaduse elukutses walinud ja tänu tema hauraft üle ulatowale juurmeelsusele ja õnnele, mis mul stipendiumi saamisel oli, sai minust üliõpilane Londoni ülikoolis.

Oma loo algul elasin ma Univerſity Streetil 11, wäikses katusekambris, mis wiletsate asjadega warustatud, tuulene ja õue pool küljes oli. Sama kamber oli mulle elamiseks ja magamiseks, sest mul oli kindel nõu oma wiimaseid pennisid wõimalikult kasutoowalt wäärustada.

Tahſin parajasti kingapaari Tottenham Court Roadi ülesse poodi paigata wiia, kui mulle see wäike kollase näoga mees esimest korda wästu juhtus, kellega mu elu nüüd nii lahendamata kofku on põlmitud. Tema seisſ kõnnitee äärel ja wahtis tarretult, nagu iseneſes kaheldes, majanumbrile, kui ma ukse awasin. Tema filmad — need olid läiteta, hallid filmad punaste äärtega — langesid minule, ja ta nägu omandas wiibimata liberalise armastuswäärilistuse ilme.

„Tulete juft õigel filmapilgul“, ütles ta. „Olin Teie maja numbri ära unustanud. Teie, mr. Eden!“

Ma inestasin selle lahke teretuse üle, sest ma ei olnud jeda meest weel eluilmast näinud. Olin weidite ka pahane, et ta mind pidi nägema, kingad kaenlas.

Tema märkas minu südamlitſuse puudust.

„Teie mõtlete nüüd, kes ma õieti olen — mis? Eõber — jelle peale olge kindel! Olen Teid juba enne näinud, kui Teie ka minid ei näinud. Kas wõin Teiega kusagil rääkida?“

Ma wiivitasin. Oma wäikesse, wiletſasti warustatud tuppma iga wõdraſt ei tahtnud lasta.

„Wähest wõikſime tänawal jalutada“, ütlesin ma. „Olen paraku takistatud.“

Käeliigutusega lõpetasin ma oma pooliku ütluſe.

„See on juurepäraline!“ wastas tema ja pööris eſiti ühele, siis teisele poole. „Kuhu poole me läheme?“

Ma laſſin kingad kotta kuktuda.

„Kuulge mind!“ ütles ta äkki. „Minu lugu on pikk. Tulge, miſter Eden, minu ſeltſis einel. Olen wana mees ja pikalbane ſeleta-ma; pealegi on mu hää peene ja wanſripõrin juur — —“

Ta pani oma kondise, wäriſewa käe minu käewarrelle.

Ma ei olnud weel nii wana, et wana herra mulle ei oleks tohtinud einet pakkuda. Sellegipärast ei tunnud ma äkilise kutſe üle iſeäralikku rõõmu.

„Parem joowikſin —“ algasin ma.

„Alga minna joowikſin jeda“, hüüdis tema wähele. „Ja minu hallid juukſed wõiks ometi pihut leplikult nõuda.“

Nii ſiis leppisin ma ja läſſin temaga ühes.

Ta wiis mu Blawitzki juure. Ma pidin pikkamisi minema, et temast mitte ette jõuda. Ja einel, millest paremat ma weel ial pole näinud, waatlesin ma teda ſis lähemalt, kuna tema minu kiſimuste eest õjawaſti kõrwale põikas. Tema ſilebatsaetud nägu oli augus ja kortsus, ta ſiſelangenud huuled rippuſid walehammaſtel ja ta lumivalged juukſed olid õredad ja kaunis pikad; minu aruſt oli ta wäike — muidugi, enam jagu inimeſt on minu meelet wäikſed — ja ta õlad olid ümmargused ja ette poole. Kuna ma teda ſilmitſesin, pidin tahes wõi tahtmata märkama, et temagi mind ſilmitſes, kuna ta oma filmad, milles iſeäralik apluſ waritſes, minust laſkis üle käia.

„Ja nüüd“, ütles ta, kui ſigaretid põlema panime, „pean Teile ütlemä, mis aſi mul on. Pean Teile kõige pealt ütlemä, et olen wana, wäga wana mees“. Ta peatas filmapilgu. „Ja juhus tahab, et mul warandust on, mis ma nüüd warſti pean maha jätma, ja et mul

lapsi ja kedagi ei ole, kellele ma ta võitsein jätta“.

Mul tuli mõte usaldustriikist, ja ma otjustasin hoolega oma viiejasa naela ülejääki walmata.

Ta jutustas edasi oma üfsildusest ja oma murest, oma rahale joodjat tarvitamist leida.

„Olen kaalunud üht ja teist plaani — heategevaid asutusi, kingitusi, stipendiume, awalikke raamatukogusid — ja jõubsin lõpuks otjusele —“, ta waatas mulle näkku — „et enesele ühe noore mehe otjin, kel kõrgeid piirdeid ja puhas meelsus, kes waene, ihu ja hinge poolest terve ja kelle ma oma wara pärijaks woin teha, talle kõik andes, mis mul on“.

Ta kordas:

„Temale kõik andes, mis mul on. Mii et ta korraga pääseb kõigist muredest ja wõitlusest, kus ta loomuse kofkufõlalised jõud on arenenud, ja wabadusele ning wõimule tõuseb“.

Ma katsujin wõimalikult wähe huwi näidata. Wäga läbipaistwa filmatirjaliktusega ütlesin ma:

„Ja mina, kui arstiteadlane, peaksin Leid aitama niijugust isikut leida?“

Tema naeratas ja filmitjes mind üle sigareti; ja mina naersin ka pijut, kuidas ta minu kunstiliku alanduse eest näokatte sõnatult ära tõmbas.

„Misjugune tõujutee wõiks niijugusel inimejel olla?“ ütles ta. „Ma tunnen peaaegu kadestust, jellepeale mõteldeks, kuidas m i n a kogusin, et keegi t e i n e jeda wõiks tarwitada. Aga selle juures on tingimised, muidugi mõista, koormad, mis ta peaks oma peale wõtma. Näituseks peaks ta minu nime wõtma. Ei wõi kõike saada ilma wastutajuta. Ja mina peaksin tundma kõiki ta elu olusid, enne kui ta wõitsein wastu wõtta. Tema p e a b läbi ja läbi t e r w e olema. Mina pean ta elulugu tundma, pean teadma, kuidas ta isa ja wanaisa surid; tuleb teateid koguda, täpipealseid teateid tema eraelu üle“.

See kahandas pijut mu salajat õnnesoowimist enesele.

„Kui ma öieti aru jaan“, algasin ma, „siis peaksin just mina —“

„Jah“, ütles ta peaaegu ägedasti. „Teie, Teie!“

Ma ei wostanud sõnagi. Minu kuulewõim tantsis metsikult ja minu harilik skeptitsim ei juutnud ta joovastust wähenbada. Ma ei tundnud ka kõige wähematti tänulikkust. Ei teadnud, mis ütelda, wõi kuidas jeda ütelda.

„Aga miks siis just mina?“ küsijin ma wiimaks. —

Professor Haslar olla temale juhustlikult

minust midagi rääkinud, ütles ta, kui täielikult terveist ja mõistlikust noorest mehest, ja tema jooiwat oma raha wõimalikult jellele jätta, kelle terveise juures ta ei wõiwat kahelda.

See oli minu esimene kokkujaamine wäikse wana mehega. Ennast piiras ta weel jaladusega; ta ei tahtwat oma nime weel awaldada, ütles ta. Ja kui ma talle weel mitme küsimise peale olin wostanud, lahkus ta minust Blawitski ukse ees.

Ma märkasin, et ta arwet makstes terve peotäie kuldraha taskust wõttis. Imelik oli ta, et ta eriti ja mitu korda kehalikku terveist rõhutas. Nagu me olime kofkurääkinud, nõudsin ma weel jamal päewal elukinnitust kõrge hinna eest ja jeltsi arstid jooksid mind lähemal päewil tosinate taupa läbi waatama. Kuid jellestki ei olnud temale weel küll; ta nõudis weel, et ma enda ka kuuljal Dr. Sanderjonil lajeksin läbi waadata. See oli nelipühji reedel, kui otjus tuli. Üsna hilja õhtul — kell oli juba ligi ühetja — kutjus ta minu mu keemiliste rehenduste juurest alla. Ta seisjis kijas nõrga gaasitule all ja ta nägu oli warjube grotesk segu. Ta näis minu arust olewat weel kõhnem kui esimene kord, sest ta põsed olid weel õõnsamad.

Ta hääl wärijes ärewusest.

„Kõik on lõppenud minu rahulolemisjeks, mr. Eden“, ütles ta. „Kõik. Ja igal juhutumisel peate Teie täna õhtul minu jeltjis jõwma ja — oma troonileastumist pühitjema“. Teda fatkestas kõhahoog. „Teie ei tarwitje kaua oodata“, jatkas ta, taskurätikuga huuli pühkides ja kahmas oma pika kondise käega minu kae järele. „Üsna wististi mitte enam kaua!“

Meie astujime tänawale ja kutujime trooska. Üsna jelgesti on mul weel meeles selle sõidu üfsikasjad — kiire, mõnus liikumine, elaw kontrast gaasi- ja õli-, aga ka elektrilaternate wahel, inimestemurd tänawatel, restoraan Regent Streetil, kuhu sõitjime, ja juurepäraline õhtusööd, mis meile anti. Estalgul tegid mind kelnari pilgud, mis ta mu jämedale ülkuuuele heitis, segajeks ja oliiwide kiwid tegid mulle tülli; aga kui wahuwein mu were kätma pani, hakkas mu julgus jälle elutjema.

Kõige pealt rääkis wanamees eneseest. Oma nime oli ta mulle juba ütelnud: tema oli Egbert Elvesham, suur filosoof, kelle nime ma juba koolis hästi tundjin. Waewalt juutsin uskuda, et mees, kelle intellekt juba nii warakult minu üle walitsenud, jee suur abstraktisioon, ätki jee kõneosawus, usaldawas nähtujes pidi teostuma. Üsun, iga noormees, kes ätki kuuljate meeste hulka sattub, on midagi minu pettumuse jarnast tundnud.

Elvesham rääkis mulle nüüd tulewikust, mille tema elu nõrgad jõed warsti kuitwalt järele jätwat — mulle! Majadest, autoridõigustest, kapitalidest, ma ei olnud ial aimanud, et filosoofid nii rikkad wõiwad olla. Peaaegu kadeldalt filmittjes ta, kuidas ma jõin ja jõin.

„Misjugune jõud Teil on elada“, ütles ta ja jatkas ohates: „Kaua jee enam ei kesta!“

Minu arust oli jee kergendam ohkamine.

„Jah“, ütlesin mina — pea wirwendas mul juba wahuweinist — „minul on, wõib olla, tulewit ees ja nimelt eriti hea tulewit — tänu Teie lahtuisele! Minul on nüüd au Teie nime fanda.“

Uga Teil on minewik. Ja minewik, mis minu terwe tulewiku üles kaalub!“

Tema raputas pead ja naeratas — nagu mulle näis, minu meelitawat imestuist poolkurwalt tunnistades.

„Teie tulewit!“ ütles ta. „Kas Teie ta tõesti wahetaksite?“ Kelner tuli liikõõridega. „Wäga wõimalik, et minu nime ja wälise wara heameelega wastu wõtate, aga kas wõtaksite tõesti — ja heameelega — minu aastad omale?“

„Kõige seilega, mis Teie oiere teinud — jah!“ ütlesin ma wiisakasti.

Tema naeratas jälle.

„Kümmel — faks!“ faksis ta kelnerit ja pööris siis oma tähelepanu wäikesele paberist pakitsele, mis ta taskust oli wõtnud. „Niisugused tunnid,“ ütles ta, „niisugused pärastjõõgi-tunnid on elu wäikeste asjade tunnid. Siin on mul tiikite awaldamata tarkust.“

Ta awas pakitse wärjewaile kollasil jõrmil ja näitas wäikest, tuhmrõõjat pulbrit.

„See“, jatkas ta, „noh, Teie peate ije mõistatama, mis jee on. Uga kümmel — kui sinna raajutejegi sellest pulbriist puistate — on selge taewas!“

Ja tema juured, hallid filmad filmittjesid mind põhjatuma ilmega.

Minule oli jee pisut haawam, et jelle juure meistri waim liikõõride aroomaga tegemist tegi. Sellegipärast tegin ma, nagu huiwitaiks mind ta wäike nõrkus wäga, ma olin niisuguste roo-mamiste tarwis juba küllalt windis.

Ta jaotas pulbri kahte klaasi, ja kuna ta äkki ijeärakitu ja ootamata auwäärilikujega üles tõusis, ulatas ta mulle oma käe. Ma tegin ta eestujul ja klaasid kõlisesid kokku.

„Peatse troonileastumise peale!“ ütles ta ja tõstis klaasi huuliele.

„Mitte jelle peale!“ hüüdsin mina ägedas-ti. „Mitte jelle peale!“

Tema peatas. Klaas oli tal umbes lõua kõrgusel; ta filmad wälkusid minu filmadesse.

„Wita elu peale!“ ütlesin ma.

Ta wiwitas.

„Wita elu peale!“ fordas ta siis ja hakkas haukuwalt naerma. Ja pilgud pilguis tähendajime wäikejed klaasid. Tema filmad wiibisid kindlasti minu filmades. Ja kuna ma jeda alla fugistasin, oli mul imelik läbitungiw tunne. Eimene tist mu keelel pani mu peaju wihajelt mäsutama; oli, nagu tunduks mu pealuus tõisist süüsiit liikumist ja siisestaw kohin täikis mu kõrwu. Ma ei tunnud midagi maitset keelel, mingijugust aroomat kõris. Ma nägin ainult ta pilgu halli siisjetungiwust oma filmadesse. See otse põletas. Zoomine ije, mu waimu jegabus, liikumine ja häälitjemine mu peas — jee kõik näis kestwaw igawese aja. Haruldajed jelgujeta muljed poolumustatud asjadest keerlesid ja kadusid mu teadmisje piiridest. Wiimaks katkestas ta nõiduje. Üksilise, kõlawa ohkamijega pani ta klaasi lauale.

„Noh?“ ütles ta.

„Suurepäraline!“ ütlesin ma, ehk ma küll mingijugust maitset ei olnud tundnud.

Minu pea käis ümber. Ma istusin toolile. Mu peas walitjes kaos. Siis muutus mu tähelepanuwõime jelgetks ja terawaks, nagu näeks ma kõik kõiwaawpeeglis. Elveshami oletus oli korraga midagi närwilist, kiiret. Ta rebis kella taskust ja wähtis sinna peale wistustatud näol.

„Seitse minutit peale üheteistkümmene. Ja mina pean täna õõjel... — seitse — fakskümmend wiis — Waterloo! Pean filmapilt lahutama!“

Ta nõudis arwe ja wõitles oma mantliga. Teenistuswalmid kelnerid ruttasid talle appi. Põhemal filmapilgul jurusin ma tal üle troška põlle kätt — weel ifka absurdse tundega, nagu oletks kõik üksiljelge ja teraw ja üksikult wäljafjunenud — umbes — jah, kuidas ma pean üttema? — nagu ma üksi ei näeks, waid ka t u n e k s ümberpööratud ooperiklaasi läbi.

„Ah tühja — — jee lolus!“ ütles ta ja jurus käe ohkaesjele. „Ma ei oletks jeda pidanud Teile andma. Homme on teil hull peawalu! Kannatage pisut — jiu!“ Ta pistis mulle pihku wäikese asja, mis pulbrikoti moodi wälja nägi. „See wõtte enne magamahetmist weega siisje. Teine oli uimastaw. Uga alles kui woodi lähete — kuulete? See taeb Teie pea jälle jelgetks. Nii! Ja nüüd wiimast forda Teie käsi — Tulewit!“

Ma kahmasin ta käest kiini.

„Ela hästi!“ ütles ta. Ja wiisist, kuidas ta jelle juures filmalaugud alla laskis, mõtlestin ma, et ta tema ije ajuriktuwa wõhu mõju all jehjab.

Weel ford tuli talle — äkki — midagi mee-

le. Ta kahmas oma rimatastusje ja wõttis sealt teije paki wälja, — seekord oli see rull, umbes habemenoa karbi juurune ja jarnane.

„Wõtte!“ ütles ta. „Oleksin peaaegu unustanud. Urge awage emme, kui homme tuleu; aga müüd wõtte kaaja!“

Pakk oli nii raske, et ma ta peaaegu olesin maha pillanud.

„Wäga hea!“ ütlesin ma ja tema naeris mulle läbi troška afna wastu, kuna tutjar hobuse piitjahoobiga äratas. Pakk oli walge, mõlemast otsast punase latiga pitseeritud. „Kui see raha ei ole“, mõtlesin ma, „siis on ta plaatina wõti tina“.

Ma piistisin paki hoolega taskusse ja jalutasin murijewa peaga Regent Streetil hullujate wahel ja Portland Roadi taga seiswatest tänawatest läbi koju. Mul on weel selgesti meeles mu tunded sel jalutamisel, nii haruldased kui nad ka olid. Ma olin ikkagi weel niikaugetl mina ije, et oma ijeäralikku waimuseiuforda märkasin ja eneselt kiisisin, kas asi, mis ma jounud, wahest ei olnud oopium — kihwt, mis minu kogemuste piiridest wäljaspool.

Müüd on wäga raske seletada, mispoolest ja kuidas see waimlik seiuford eriti ijeäralik oli; kõige enam wõiks jeda umbes waimlisteks riisihüpanguteks nimetada. Kuna ma Regent Streeti mööda üles sammusin, oli minus ijeäralik weendumus, nagu peaks see Waterloo wakkal olema, ja ühelaši äraseletamata impuls, politehnitumi minna, just nagu mõnda rongi astutakse.

Ma hõõrusin filmi, ja see oli Regent Street. Kuidas pean jeda kirjeldama? Daw näitleja waatab üsna rahulikult kellegi peale; teeb näo-noonutusi — ja äkistelt — üsna teine inime- ne! Ma ei tea, kas see liialdusena kõlab, kui ütlen, et mulle sel filmipilgul Regent Street just nii ette tuli. Riipea kui selgusele jõudsin, et see tõesti Regent Street oli, jegasid mind kõikjugu luulekujulised mälestused, mis seletamata wiisil efinesid.

„Siin oli see“, mõtlesin ma, „kus mul 30 aastat tagasi wennaga tüli oli“.

Mispeale ma jõeti hullujate lõbus ja imestuseks waljusti naerma hakkasin. Kolme- kümne aasta eest ei olnud mind weel olemasti, ja wenda ei ole mul ka üleüldse olnud. See oli wististi hull asi, sest torlaw walu selle kadunud wenna pärast ei tahtnud ega tahtnud mind lahti lasta.

Portland Roadis omandas hullus jälle teije kaju. Ma hakkasin äriid meele tuletama, mis juba ammu kadunud, ja tänast tänawat sellega, kuidas ta muiste olnud, wõrdlema. Se- gane mõiskmine lasseb enmast käll sellega sele-

tada, mis ma olin jounud, aga mis mind rahu- taks tegi, olid need elawad fatamorgaana- mälestused, mis minu waimu olid hiilunud. Ja mitte ainult need, mis sinna sisse olid hiili- nud, waid ka need, mis olid kadunud.

Ma jain Stevens'i loomakaupluse ette seis- ma ja piitutasin otse oma peaju arusaami- seks, misjugušes suhtes ta minuga dieti seišis.

Üks omnibus jõitis mööda; see kõlas kui rongi wurin. Tuli just kui jügawast kaewan- dusest.

„Aga muidugi“, ütlesin ma wiimaks. „De- ma lubas ju mulle homjeks kolm konna! Kal- jakas, et selle wõšim ära unustada!“

Ma ei tea, kas lastele meie päewil weel udupilta näidatakse? Meile piltidele — jeda mäletan weel — terkis ikka teine pilt, nagu selgujeta wari, ja kaswis, kuni ta eelmise ära tõrjus. Nii wõitlešid minusti uued tunded wanadega.

Kohmetult ja pijut arakstehtult läšsin ma üle Guston Roadi Tottenham Court Roadile ja märkasin waewalt, misjuguše ebaharilikku tee ma tegin; jesi muidu läšsin ma ikka otsekohe mõnest kõrwaltänawast läbi. Ma pöörašin University Streetile ja leidšin, et oma maja- numbri olin ära unustanud. Minult juure waewaga tuletasin ma enbale oma 11 jälle meele, ja ka siis oli mul weel, nagu oleks jee midagi, mida keegi ammu unustatud inimene mulle ütelnud. Ma katjusin jöögijaja üšfikasju meele tuletades oma mõtteid kindlustada, aga ma ei juutnud ega juutnud enesele ette kujutada jöögijandja wälimust. Nägin jeda ainult war- jukates joontes, nagu umbes ije oma pilti läbi afna. Kuid tema kõrwal nägin ma ijeennast laua ääres istumat, nagu filmawirasust.

„Bean teije pulbri wõtma“, ütlesin ma. „Asi läheb ju ikka hullemaks!“

Oššisin kiinlajupi ja titud — koja walekül- jel — ja kahtlesin, misjugušel korral mu tuba dieti seišis.

„Olen jöobnud“, mõtlesin ma. „See on kindel!“

Ja ma waarusin trepil, et oma arwamist tõendada, mida aga tarwis ei oleks olnud.

Ššimesel pilgul paistis mulle mu tuba ela- mata olewat. „Lollus!“ ütlesin ma ja wahtisin tarretult ringi.

Paistis, nagu oleks jee tragibus mulle mu oma mina jälle tagasi toonud ja nagu oleks haruldane fatamorgaanatunne jälle harilikuks muutunud. Seal seišis ikka weel wana peegel, mille raami wahel mu ülestähendused seišid. Minu kodukuub oli pörandal. Ja ometi — päris tõšine asi ikkagi ei olnud. Ma tundšin, kuidas mu mõtetesje tahtis hiilida üsna harul-

dane tunne, nagu istuſin ma raudteerongis, mis praegu peatas, ja nagu wahiks ma rongist wälja mingijuguse tundmata jaama peale. Ma kahmasin wooditulbati kiini, et asja ieenesele selgetks teha.

„Kes teab — see on, wõib olla, nägemine!“ ütlesin ma. „Tawis pühhikid uuriwale seltsile kirjutada!“

Ma panin rulli pesulauale, istuſin woodile ja hakkasin saapaid jalast maha tõmbama. Oli, nagu oleks mu müüdjete tunnete pilt meelituis ühele teisele pildile, mis jelle alt ifka wälja tuli.

„Araneetud!“ mõtlesin ma. „Saotan ma siis mõistuse? Wõi wiibin ma kahes kohas forraga?“

Riieſt pooleniſti lahti, puistasin ma pulbri klaasi ja kugistasin alla. See käaris ja oli lubjast-kollakat wärwi. Weel enne, kui woodiſe jain, olid mu mõtted rahustunud. Tunduſin weel patja oma põjel; ja warsti jelle järele olin ma uinunud.

Ukitjelt ärtaſin ma unenäost, milles haruldajed elajad ette tulid. Ma lamasin seljal. Igauks tunneb ju jeda rasket, ärawat unistamist, milleſt küll ärkuel, aga wäga rõhutult üles tõuſtaſke. Mul oli ijeäralik maik juus, wäſimujetunne kontides ja terve mu nahk patifis. Jätſin oma pea liikumatakt padjale, oodates, et jee ijeäralik, kohutaw tunne faob ja ma jälle magama uinun. Kuid jelle waſtu kaſwis kohutaw tunne weel suuremaks. Eſi-otſa ei märganud ma, et minu ümbruses midagi ei paſſinud. Toas walitſes nõrk walguſ, nii nõrk, et ta pimeduseſt waewalt lahku läts, ja mööblid paifſid olewat pimedas nagu udujed plekid. Ma wahtiſin, ſilmad juſt waiba peal, oma ümber.

Kõige eſti tuli mulle mõte, keegi on mu tuppä tunginud ja tahab mu raharulli ära rööwida, aga kui ma tiik aega olin waguſi olnud ja teinud, nagu magatiſin ma, jain aru, et jee ainult ettekujutus oli. Sellegipäraſt ei laſſinud mind lahti tüütaw weendumus, et mingijugune aſi forraſt ära oli. Waemaga tõſſin ma pea padjalt üles ja wahtiſin pimeduſje. Mis jee oli, jeda ma ei mõiſtnud. Ma wahtiſin jelgujeta wormidele oma ümber, aknale, eſriietele, lauale, kaminale, raamaturiuſile jne. Eiis arwaſin ma jealt midagi leidwat, mis mulle wõdras oli. Kas woodi oli teiſiti? Seal eemal pidi ju raamaturiuſ ſeiſma; kuid jee oli midagi halli, mis raamaturiuſ ei wõinud olla. Ka toolile wiſatud ſärt ei wõinud jee olla; ſellets oli ta liig juur.

Tunduſin otſe laſſelikku õudu, wiſkaſin waiba pealt ja ajaſin jala woodiſt wälja. Kuid jelle aſemel, et wodiſt pörandale faada, mär-

kaſin ma, et minu jalg waewalt madratsi äärele ulatas. Iſtuſin niuſtelda teije ſammu ja iſtuſin woodi äärele. Woodi ees katſijel toolil pidi olema küünal tikudega. Ma ſirutatiſin kae wälja — ei midagi! Kobatiſin käge pimedas ringi ja ta puutus mingijuguse pehme, paſſu riide külge, mis taſateſi kahises. Ma wõtiſin jelleſt kiini ja tõmbatiſin ta lähemale; jee näis mu woodi päitiſi rippuwa eſriie olewat.

Olin niuſd täieſti ärkuel ja hakkatiſin aru faama, et wõdras toas lamatiſin. See tegi mu kohmetuks. Katiſuſin eelmise õhtu ſündmuſi meele tuletada, ja leiſſin forraga, ijeäralikult wiſſil, et need mul üſna elawalt meeleſ olid: kuidas me õhtul jõime, kuidas ma paſid waſtu wõtiſin, kuidas ma eneeſt küſiſin, kas ma tõeſti joobnud olen, kuidas riideſt lahti wõtiſin ja patja oma põje all tundſin.

Mind tabas järſ umbuſaldus. Oli jee eile õõjel olnud, wõi õõ warem? Igatahes — jee tuba oli mulle wõdras ja ma ei wõinud ette kujutada, kuidas ſiia olin jattunud. Selgujeta, hall joon kahwatas ja ma märkaſin, et jee aken oli, mille ees pifergune peegel jeiſis.

Ma tõuſin üles; mind üllatas ijeäralik nõrkufe ja wäſimufe tunne. Käed ſirgu ja wärijewad, läſſin ma pikkamiſi akna poole, kuid pörkaſin jellegipäraſt teel ühe tooli külge. Ma kobatiſin peegli taſa, mille küljes juured ja ilujad brongſliühtrid olid, otſiſin eſriidenõõri. Uga ei leiðnud. Kogemata juhtus mulle wiimaks mingijugune tutt kätte, mingijugune wedru nõſatas ja eſriie wuriſes üles.

Ma waatatiſin wälja maatiſikule, mis mulle oli täitja wõdras. Taewas oli pilwes ja pilwefogude halluſeſt paistiſi nõrk poolwalguſ. Taewäär näitas pilwewaibal weripunatſ palis- tuſt. Weel oli kõiſ jelgujeta ja nagu uduſ; eemal kingud, kogu hooneid, puud ja akna all terve kogu pööſjaid ja teid. See kõiſ ei meeldi- nud mulle ja ma uſkuſin, et ifka weel und näen.

Kobatiſin pesulauda — jee näis häſti tehtud olewat, täis kriſtallklaaſe, ja ijeegi mõned harjad olid jeal. Ka üks wäike ijeäralik aſi oli jeal — hobuſerawa kujuline tundus ta, ſile, wäikeſte kõrgendusteſta ja jeiſis taldriful. Tu- letikku ja küünalt ma ei leiðnud.

Ma pööriſin ſilmad jälle toa poole. Müüð, mil eſriided ülewal, tulid mööblid jelgemini nähtawale. Toas oli juur woodi ja walge kamin jeiſis ta jalutiſis — jaraſi kui marmor.

Ma toetaſin pesulauale, pigiſtatiſin ſilmad kiini, awatiſin nad uueſti ja katiſuſin mõtelda. See ei wõinud olla unenägu — kõiſ oli ſeks liig tõine. Peaaegu kalduſin arwamiſjele, et mu mäluſ mõni liiki puudub — jelle joogi ta- gajärg, mis olin joonud. Wõib olla, ehk olin

päranduse juba vastu võtnud ja olin kõik ära unustanud, mis vahepeal veel juhtus. Küll asjad ise selgusid, kui veel piisut ootasin. Ja ometi — minu õhtuööd wana Elवेशami jeltis oli mul veel üsna märskelt meeles. Wahuwein, hoolas kelnur, pulber, liivõbrid. — Oletsin wõinud kihla wadada oma hinge peale, et see kõik veel alles mõne tunni eest oli juudimud.

Ja siis sündis midagi — midagi nii igapäewast ja ometi minule nii kohutawat, et ma veel praegu selle peale mõteldes wärisen. Ma rääkisin walgusti, ütlesin: „Kuidas pagan ma jita jattusin!“

... Ja see hääl ei olnud minu hääl.

See ei olnud minu hääl! Wäljaütlemise selgus oli jegan — pealuukontide terwe resonants teisthugune... Ja et iseenele üle selgusele jõuda, silitasin ma ühe käega oma teist kätt... Tundsin lahtiseid wolte, wanaduse fondist lõtnust...

„Üsna tõesti“, ütlesin ma hirmja häälega, „üsna tõesti — see on ainult unenägu!“

Wittselt, nagu teeksin jeda tahtmata, pistsin ma endale sõrmed suhu. Hambad olid ära. Sõrmed libijesid üle kortsunud igemetest. Jälus ja ehmatas tegi mu meele pahaks. Mul oli kirglik soov iseennast, ise oma mina näha, näha kohutawat muudatust, mis minuga sündinud, äkki enesele selgeks teha hirmjat muudatust kõiges ta õuduses.

Ma waarusin kamina juure ja kobasin selle sümsilt talle. Sinna minnes tuli mulle peale hirmus kõhahoop ja ma tahmasin kinni patsust flanelisärgist, mis mu ümber tolgendas. Talle ei olnud. Ja nüüd märkasin ta, et mu käed ja jalad külmad olid. Kõhides ja warijedes kobasin woodi juure jälle tagasi.

„See on süski unenägu!“ nutsin ma oma ette, woodisse ronides. „Üsna tõesti — ainult unenägu!“ Rauga wiisil kordasin ma jeda ikka ja ikka jälle, tõmbasin waiba üle õlade, üle pea — lükkasin kae padja alla — kindla nõuga: m a g a d a, sest muidugi oli see unenägu. Ühes hommikuga kadus ta unenägu; siis ärkasin jälle — noorena ja terwena, et õppimist jatkata. Ma pigistasin filmad kinni ja hingasin forralikult, ja kui ma tundsin, et see ei läinud, hakkasin üksfordühte üles ütlemata.

Aga uni ei tulnud ega tulnud. Ja weendumus minu kallal jündinud muudatuse kindlusest kaswas minus ikka enam ja enam. Wartsiti olid mu filmad jälle lahti — üksfordühks oli unustatud — ja mu fondised sõrmed kobasid mu tõmpufistikud igemeid. Asi oli nii — mina olin äkki — wanaks meheks muutunud.

Olin arusaamata kombel elust kuidagi wiisi läbi libijenud ja raugaks saanud — olin petetud armastuse, wõitluse, jõu ja lootuse poolest!...

Ma mäsijiu enda waibasje ja püüdin iseenele ette sobijeda, et niisuguseid wiirastusi wõib ette tulla. Peaaegu märkamatuks, aga ometi muutus pimedus walgemaks. Wiimaks, kui edasihaamijest asja ei saanud, istusin woodisse üles ja waatasin ringi. Külm wide-wik täitis tuba. See oli ruumikas ja hästi sisejeseatud — parem, kui ma iial olin magamijes tarwitanud. Kujagil nägin ma wäiksel laual ka küünla ja tuletikut. Ma wiskasin lina pealt ära, tõusin üles — warijedes, ehk küll juwi oli — ja panin küünla põlema.

Siis waarusin ma peegli ette ja nägin selles — E l v e š h a m i nägu! See ei olnud jellepärast wähem hirmus, et ma jeda juba olin kartnud. Tema oli minule äkki wilets ja kõhnetu paistnud, aga nii, kuidas ma teda nüüd nägin — ainult järk seljas — see oli otse õudne, see kõhnus, see raugalikkus! Ja jelles kehas elasin mina! Mina, kes alles noor olin!...

Täti aega olin ma wistiski otse uimane jelle mundatuse üle, mis minuga jündinud. Oli juba walge päew, kui ma wiimaks nii kaugele jõudsin, et jälle mõelda wõijin. Mina olin — milgil äraseletamata kombel — muutunud. K u i d a s, jeda ma ei teadnud, kui see nõidus ei olnud. Ja kuna ma jelle üle järele mõtlesin, jai mulle Elवेशami kuratlik mõte selges. See oli minu arust üsna iseenejest mõistetaw: nagu m i n a tema tehas wiibijin, nii oli t e m a nüüd m i n u teha, m i n u jõu, m i n u tulewiku walitseja. Aga kuidas jeda tõendada?

Siis — kui jelle üle edasi järele mõtlesin — näis see kõik minu enese meelest nii uskumata olewat, ja minu mõtted keerlesid nii jegamini, et iseennast pidin näpistama, oma igemeid kobama, ennast peegliks waatama ja ümbrujes olewaid asju katsuma, enne kui jälle kaineelt wõijin tõstasjade wastas seista.

Kas oli kõik elu wiirastus? Olen ma tõesti Elवेशam? Ja Elवेशam mina? Kas olin ma Edenit kord ainult unes näinud? Glas üle-ülbje keegi Eden? Aga — kui ma Elवेशam olin, siis pidi mulle hommikul ometi meele tulema, kus ma olin, linna nimi, kus elasin — see, mis oli jündinud, enne kui und hakkasin nägema...

Ma wõitlesin ise oma mõtetega. Tuletasin enesele meele mälestusi oma õõijest kujukest. Aga mu waim oli nüüd üsna selge. Muud mulle meele ei tulnudki, kui Edeni asi.

„See on hull lugu!“ hüüdsin ma oma peene raugahäälega. Ma kobasin woodi juurest pesulaua juure ja pistsin oma halli pea külmawee

kaussi. Siis — pead kuuwatades — katjusin uuesti mõelda. Ei aidanud. Ma tundsin, ei olnud kahtlust, mina olin Eden ja mitte Elvesham! Aga Elvesham Edeni tehas!

Oleksin ma olnud mõnel teisel aastajajal — ma oleksin võtnud oma jaatuse oma õlale ja ennast nõiutuks arvanud. Aga meie päivil inimesed enam ei jünni. See oli lihtsalt psüko- loogilik trikk. Ja mis üks rohi ja kindel tarretu vahtimine teinud, jeda võis mõni teine rohi ja teine tarretu vahtimine jälle lorda seada. Ei olnud see ju esimene juhtumine, mil inimene oma mälestuse kaotas. Aga mälestusi muuta — wahetada, nagu wihmawarjusid wahetatatakse — —! Ma pidin naerma! Aga oh, see ei olnud kellegi terve naer. See oli raugalik kõhistanaw kihistamine!

Korraga oli mul, nagu naerats mr. Elvesham mind. Ma wihastasin ja hakkasin ennast riidesse panema — riided wedelejid pörandal jne. laiali. Alles kui kõik seljas oli, märkasin ma, et mul jeltstõundlikud riided seljas olid. Ma awasin kapi ja leidsin sealt tänuwõlkitonnad, paari kirjuid plükse ja wanamoelise magamiskuue. Wiimase panin selga, wõtsin mingisuguse pigimütsi pähe ja wankusin — kõhides foridori.

Kell oli umbes kolmpeerand kuus; poed olid kõik weel kinni, maja täitsa wäikne. Koda oli riimikäs, lai trepp, mille peal pörandariie, läks alla pimedasse. Ja ihe pooleldiamatud ufse wahelt nägin ma just enese wästim kirjutus- pulki, keeratawat raamaturiiulit, kirjutus- tooli selga ja ridade kaupa kõidetud raamatuid.

„Minu töötuba!“ ümisesin ma ja läksin üle kaja. Siis oma häält kuuldes — täis mu peast mõte läbi. Ma läksin inagamisetuppa tagasi ja panin kunstlikud hambad suhu. Kergesti läksid need oma kohale. „Nii on parem“, ütlesin ma puredes ja läksin töötuppa tagasi.

Kirjutuslaua sahtlid olid lukus. Ka puldi- kaas. Kujagil ei näinud ma wõtmeid; ka minu pükstaskus ei olnud neid. Läksin magadistuppa tagasi ja waatajin kõik taskud läbi — ei midagi. Ei wõtit, ei raha, ei paberiraaju — wälja arwatud kwiitung eelmisest õhtust.

Mind waldas äkiline wäsimus. Wõtsin is- tet ja silmitjesin riideid, mis laiali pillutud, taskud wäljas, nagu oleks siin mõni murdwa- ras töötanud. Sekund sekundist selgus mulle itka enam ja enam, kui targasti mu waenlane oma miinid pannud, ja ma hakkasin aru saa- ma, kui lootusetu mu seisukord oli. Suure jõu- pingutusega tõusin ma üles ja läksin töötuppa tagasi.

Trepil awas tüdruk praegu afnalungid, sil- mitjes mind tarretult . . . usun, minu naõis-

me pärast. Ma panin töötoa ufse oma taga kinni, wõtsin ahjuroobi ja hakkasin jellega kir- jutuspulki pefsama. Ja nii nad minu leidsid. Puldi kaas oli katti, lutt puruks läinud, kirjad lihtliht wälja kistud ja toas laiali. Samuti juled ja tint. Ka suur waas ahjusimfil oli kat- ti. Ma ei leidnud kujagilt tšekiraamatut — ei raha, ei midagi, mis mulle oleks wõinud tõendujets olla mu oma mina kättesaamisel. Nagu hull tagusin ma edasi, kui maja teener lähe tüdruku jeltsis tuppastus.

See on — kõiges lihtsuses — minu muutu- mise lugu. Keegi ei usu minu meeleheitlikke kiinitusi. Minuga käitakse ümber kui hulluga; kuna ka jeda kirjutan, walwatakse mind. Aga ma olen waimlijest terve — täitsa terve. Ja tõendujets olen ma jelle loo kirjutanud, täpi- pealt nii, kuidas see juündis. Pööran lugeja poole: kas leidub wähematki hullust minu loo stiilis wõi metoodis? Olen noormees, — kes waitasie kehasse sulutud. Aga see lihtne tõsiasi on iga mehele arusaamatu. Muidugi arwawad mind kõik, kes mind ei usu, hulluks; muidugi ei tunne ma oma arstide, naabrite jne. nimesid. Muidugi eksin ära ihe omas majas ja mul on palju pahandusi. Muidugi nutan ja kifendan meeleheitmises. Mul ei ole ei raha ega tšeki- raamatut. Bank minu allkirja ei tunnista; weel praegu märkan ma omas kirjas weel Edeni kätkirja jälgi. Banka ntund minna ei lasta. Üleülbje näib, et siin linnas pank ei olegi ja et mu konto kujagil Londonis on. Näib, nagu oleks Elvesham oma pangaherra nime salajas hoidnud. — Mina ei jaa jellest aru. Elvesham oli ju kuulus waimuhaiguste alal ja kõik minu tõsiasijade seletused on ainult jelleks, et tõendada arwamist, et minu waimu- haigus on tulnud psükooloogiliste probleemide kileligiest uurimisest. Mu Jumal! Weel lähe päewa eest olin ma terve, noor mees, kelle ees elu lahti. Ka täna — tujukas rauh, täis mee- leheitmist, wööras majas, waewatud, kardetud, hulluks arwatud . . . Ja Londonis algab El- vesham oma elu uuesti — termes tehas — jeltsmekümne aasta jooksul kogutud kogemuste- foguga! Ta on minult mu elu ära warasta- nud!

Mis dieti on juündinud, jeda ma ei tea.

Ühe ka t j e teen ma weel ometi. Banen kõik oma loo kirja, enne kui asi õjastatakse. Täna hommikul hakkasin ma noa abil, mis ai- nult jalamahiti kaasa wõtsin, ihe kirjutus- puldi jalamahiti lahti teha. Selles polnud muud kui üks wäike roheline klaasikene walge pulbriga. Selle peal jeltsis sõna „pääsimine“. See tähen- dab wist küll — jee on kahtlemata — kihwi! Mõistau, et Elvesham mulle kihwi kätte män-

gis. Ja ma oleksin ka üsna meendunud tema mõttest, sel kombel lahti jaada inimesest, kes tema vastu mõiks tunnistada — ta seda nii ära ei oleks peitnud. Jah, see mees on suurematu ju probleemi tegelikult lahendanud. Kuid saatus talle ninanipsu ei tee, siis elab ta minu kehas edasi, kuni ta wanaks jaab, ja siis nihutab ta enda jälle mõne noore kehasse. Ei tea, kui kaua ta juba niimoodi on ilhest kehast teise käinud —? Aga ma olen kirjutamiseft wäsinud. Pulber näib wees julatataw olewat... Maik pole paha...

Eiin lõpeb mr. Elveshami kirjutuslaualt leitud jutustus.

Tema jurnuteha lamas laua ja tooli wahel... Wiimane oli tagasi lükatud — arwa-

tawasti surija wiimases krambis. Lugu oli kirjutatud päris hullus käsikirjas, mis tema harikust täitja lahku läks. Jäab nimetada ainult weel kaks haruldast tõijasja. Suhe Edeni ja Elveshami wahel oli kindlasti olemas, sest Elveshami terve warandus oli noorele mehele pärandatud. Niult et ta pärandust ei saanud vastu mõtta. Sest kui Elvesham enda ära tappis, oli Eden — imelikul wiisil — juba jurnud. Kakskümmendneli tundi enne seda oli ta trooska alla jäänud. Nii et ainus inimlik olemus, kes jellesse fantastilisje jutustusje oleks mõinud selguft tuua, kadunud on. Sellepärast jätan ma selle terme loo ilma pikema jeltujeta aumäärt lugeja iislikuks otjustamijeks.

Briljantidega käewõru.

Norra kirjaniiku Lars Dilling'i jutuke.

Ta elas all tänawa ääres, see noor lest, ja istus heameelega akna juures, juure palmipuu warjus.

Nüüd oli ta mehe surmast juba warsti aas-ta mööda, aga tema lein oli weel ikka sügaw, nii sügaw, nagu seda krepki, mustade pitside ja jettpärlite abil osati näidata.

Eiidames ei leinanud ta mitte nii sügawasti. Tema abielu oli olnud moodne wahetuškaup, nagu seda meie haritud ajal tihti ette tuleb.

Tema oli oma mehele annud nooruse ja ilu, ja ta mees oli talle selle eest annud kaks-kümmendtuhat krooni aastapaluftit. Nii oli rehendusülesanne lahendatud.

Nüüd oli tal kaks-kümmend tuhat aastat ikka edasi tarwitada, aga mitte enam wana, kõnunenud meest. Nüüd mõis ta ka noore iluja mehe jaada, seda toredust mõis ta enesele lubada, ja see mees oli ka warsti leitud.

Kohatahtjaid oli küllalt.

Tema ees õmbluslaual seijis ihe noore ohwitseri kiri. Ohwitser oli ilus kui Adonis ja juurtjugu perekonnast. Mis mõis lest weel enam wodata?

Ja ometi. —

See oli lollus — kõige lollem lollus — ja ometi tõsi.

Ei olnud see ohwitseri pilt, mis alati ta hinges seijis; see oli kellegi teise pilt.

See oli armastus, lootuseta ja ometi täis lootust, kõditaw, närwisiid erutaw, imejoowastaw, just sellepärast, et ta lollus oli.

Lest nõjatas toolitoole, pigistas silmad kinni ja andus luulelistele unenägudele, mida ta wiimajel kuul alati ja ikka jälle unistanud.

Ta oli ilus, kuidas ta seal palmipuu wilus puhkas, kuna ta selge kahwatu profiil punaste siidieesriiete tagajeinast wälja paistis.

Oleks tal seljas olnud kirjud siidiriided, ta oleks sarnanenud oma immarguste wormidega puhkawale odaliskile; aga wõib olla oli ta oma rikkas leinakleidis weel ilusam.

Muist, jutashiga palistatud trikootalje ümbritses ta kena keha nagu siiditinnas, ije täis pitse ja loori. Kleiti hoidis kaela all koos jettprojs, aga prossi alt oli kleit jiidameefujul wälja lõigatud ja lastis näha tiikiteje walget kaela, mis mustade pitside raami wahelt wälja wahtis ja oma pooleldi taetud paljujes kahefordjelt nõiduwalt mõjus. Ta filmad olid mustad ja siramad, nagu jettpärlid rinnal, ja ta pafjud sätimustad juukfed olid toredaks frijuuriks kuhjatud, mis nagu diadem ta walge otshajje kohal seijis.

Aga kes oli see õnnelik mees, selle pärast see ilus naine ohtas?

Ah, temal ei olnud oma õnnest aimugi!

Ta ei teadnud unesti aimata, et seal ruutude taga temale palaw naijesüda põjus ja et muft filmapaar palawiksikult tema peal wiibis, kui ta tema afende ees raskel, wedawal jammul oma harilikku ringkäiku tegi.

Mees oli nimelt politseifordnik, kel iiks kuu päewal, teine kuu bösel teenistus oli.

Juhuslikult oli lest ford akna juure tulnud

ja tema tugewat kaju ning tema ülespidamist märganud, mida hästi-istuw munder veel juurendas, ja tähele pannud mehe päiwitanud nagu ühes kottaninaga ja suurte, pakjude, mustade wurrudega.

Leif tundis äkki oma rinnas ijeäralikku tunnet, imelikku, õnnestatavat kohmetust.

Ta seisis ja ootas, kuni mees tagasi tuli. Mees läis jalgu wedades, filmad tänawal. Aga äkki paistis, nagu tunneks ta leefiwat pilku enese peal. Ta tõstis pea üles, waatas üles juurte tumesiniste filmadega ja teretas tahtmatult.

Leif waatas, wärişedes ja punastades, nagu kooliplika — tema, kes muudu kõik pealinna noored lõwid oma wõiduwankri ette rafendas ja neid oma tuju järele piitsutas.

Seitsaadik walwas ta alati aina ees. Ta teadis, mil mehel wahiford oli. Mõnikord waatas see üles, mõnikord mitte; aga leif tundis enese haige olewat sel päewal, mil laiaalaline linnawaht teda ei teretanud.

Nii oli peaaegu terve kuu mööda läinud. Ja järgneval kuul oli mehel õõsine teenistus. Siis ei saanud ta teda näha.

Ta pidi temaga rääkima.

Ja siis?

Mis pidi ta talle ütlemata? Et teda armastas? Mis mõte sel oli? Ta kas pööras talle selja wõi rebis ta maha kõrgelt aluselt, kus ta sitamaani nagu Juno puhtana ja uhkena seisnud.

Aga ta oli ju rikas ja ijeiseisew. Wõis ta enese jeaduslikuks meheks teha. Wõis ta üles tõsta tänawa jopast ja asetada kallile Brüsjeli waibale. Kui ta jammud aga nii rasked ja wedamad ei oleks Brüsjeli waiba tarwis!

Ta tõusis ühe nõhuga toolilt üles.

Pidi temaga siiski rääkima!

Ta waatas kella, liikkas ahnalt wärişewatel tätel mõned lillipotid kõrwale ja awas akna.

Nüüd pidi linnawaht kohe tulema.

Aga kui ta üles ei waadanud?

Ta teadis nõu. See oli õnnelik mõte. Sel kombel oli tal põhjust temaga rääkida ja teda üles paluda. Siis jai ta ka näha, kuidas ta Brüsjeli waibal liikus.

Leif kandis walgel käerandmel briljantidega käewõru, mis musta emalje raamis seisis.

Ta awas käewõru luku. Kui ta oma peent kätt nüüd pijut liigutas, kulkus wõru mehe ette tänawale. See wõttis ta siis üles ja tõi tuppa.

Nüüd pidi ta kohe tulema.

Õige. Aga ta jalutas teisel pool tänawat kõnniteel.

Noh, küll ta tuli juba siia poole ka. Nüüd seisis ta rohelişe kraamiga kauplewa mehe keld-

ri ees, oli walged kindad käest ära wõtnud. Sõrmes jãras tal paks laulatusfõrmus.

Oli ta siis abielus? Ei, selleks oli ta veel liig noor. Aga kihlatud. Mu Jumal, kihlusi wõib ju tiibjãks tunnistada. Ja see waene naine, kes ta kaotas? See oli ju looke rikkast mehest, kes waeselt ta wiimase talle wõttis. Noh, see neiu wõis enesele mõne teise lamba muretşeda. Neid leidub ju küllalt.

Mis ta seal keldri juures talitab? Na — ta ostab kumbu rediseid ja ühe lewkoje. See on kahtlemata odam, näeb nãrtşinud wãlja. Ja rediseidki on nãrtşinud.

Ikka veel sejab ta ja ootab. Kui ta oneti siia poole tänawat tuleks!

Leif kõbab käewõru. Jah, luff on lahti, kõik walmis!

Nüüd lähenes hoburaudteewagun. Peatas maja ees.

Linnawaht tuli üle tänawa ja aitas wagnist wãlja ühe wãikese, küürafa poisikesje; poisj juured sinifilmad nãrtşid, kes ta isa oli. Siis tuli wagnist wãlja keegi tedretãheline naine, kel punased juuksed. Ja kandis umbes aastast last tãe peal.

Linnawaht toetas oma inetut wãikest naist õrnasti ja naeratas lapsjele . . .

Misjugune hirmus poisj! Kõsendas leif ja lãks nãost punajeks.

Wagun sõitis edasi. Berakond jãi leif teed jeisma.

Jã wõttis wõidurõõmjana wãlja nãrtşinud lewkoje. Peale lapsje anti emale see ka weel. Küüratas jãi rediseid. Berakond lãks õht kõrwaltãnawat mööda koju.

Jã juudles poisji, patşutades naisele õlale ja tegi wãikese wigurid.

Terve allikas armastust ja õrnust hoowas ta sinifilmadest.

Siis pööras ta ja lãks weniwal jammul oma harilikule ringkãigule, lese ahnast mööda.

Leif seisis ikka weel seal, kahwatum kui harilikult ja arewuses wãrişedes.

Briljantkãewõru rippus ta käerandme külşes.

Nüüd oli filmapilk kães. Kas?

Mees lãks mööda. Ta nãol jãras puhta, wãikse õnne heif.

Peaaegu kramplikult liigutuşega pani leif kãewõru kiini ja wajus toolile.

„See oli unenãgu,“ sõjistas ta „loll unenãgu, mis tergesti oleks wõinud hãwitada ühe perekonna õnne ja minu tulewiku. Kõige parem on, kui niijuguste juhumiiste wastu abinõud tarwituşele wõtan.“

Ta lãks kirjutuslaua juure ja kirjutas mingijuguse wãikese kirja.

Moorele ohvitjerile.

Kui ta jälle ainsa juure istus, läks sinu-
waht sealt uuesti mööda.

Ta sammud olid kergemad kui harilikult ja
ta suitsetas rõõmasti sigarit.

Ta oli wahiteenistusest wabaks jaanud ja
läks koju, kus närtsinud lewtoje ainal uhkustas
ja ta inetu wäike naine ning küllakas hoeg is-
tusid ja rediseid närisid.

Ija surm.

Wäljawõte Neeгри kirjaniiku **René Marani** romaaniist „Batuala“.

(Altpooljärgne wäljawõte Neeгри loost kirjaniiku **René Marani** prantsuskeelsest romaaniist „Batuala“ kirjeldab Neeгри pealiku Batuala mõtteid ta ija surma puhul. See romaan, mis läinud aastal Prantsuse Goncourti akadeemia aastaauhinna ojalijets sai, äratab tähelepanu oma wõrdlematu objektiiviteediga, riillega autor Prantsuse ajumaa Kongo neegrite elu kirjeldab. Kuigi Põhjamaad n. n. neegrikiisimust ei tunne ja raamat kahtlemata hoopis huwitawam on prantslastele, kui meile, ei puudu tal omegi huwi ta meie lugeja kohta, kellele ta piigu wõimaldab õudjelt wõõrasle Neeгри hinge. Iseloomulikumat proowiks René Marani algupärase kirjutuswiisist, mis nii hästi loodusinimese kogu naitwojet ilma waadet wäljendab, on järgmine kirjeldus.)

Kõik päewad pole pidupäewad. Kuiwale aastaajale järgneb wiimane aastaag, leinalavude järele tulewad rõõmulaulud ja naeru järele pijarad.

Kesk jangba't*) oli ta, Batuala ija, ära läinud, läbi õudse pimeduse, mis ifka jälle uuesti algab, sinna hilla, mis nii kaugel on, et sealt iialgi ükski tagasi ei wõi tulla.

Juues surra! Ei ole isumamat surma! Joo-
bunus häwitab kõik kahejuuse, mis kaine olefu juures wõimalik. See on ainult üleminek unest surma. Pole kartust. Pole kannatust. Ühesoodne libifemine, lõpmatu libifemine warjuriiki. Ei järelemõtlemit. Ei wastupanekut. Milline magusus!

Ja siis pole enam midagi, mitte midagi. Siis puhatakse lõpuks kujukil M' Gatura**) wõi ka Kolifongbo***) maal.

Seal ei ole enam mõskitoosid, ei tihedaid andusid, ei küllma. Seal lõpeb töö. Ei ole tarwis enam maksusid maksta ega trahwisid kanda. Pole enam olemas ei wägivalda, ei toiduainete nuretsemise suudust walgetele, ei tühiste

asjade pärast tülitsemist! On ainult täielik waihus, otjatu rahu. Pole tarwis midagi näha ega midagi joomida. Kõike on seal külluses ja rahata — ifegi naissi.

Seitsaadik, kui bundshu'd*) nende juure elama olid ajunud, polnud waestel headel mustadel teist warjupaika, kui surm. Tema ifki wabastas nad orjusest. Seft õime ei leidnud nad enam mujal, kui seal, neis kaugetes ja kurbades piirkondades, kus walgetel juurepääs wõimatu oli.

Nii ahastajid nutu- ja kaebenajised juba ka-
hetandat päewa ja kaetandat uncaega Ba-
tuala ija keha ümber, mis puu külge oli seotud.

Juufjed leinamärgiks tuhaga üle riputatud ja näod jõega määritud, küümistasid nad oma riudu ja liikmeid, karjusid ja tantisid. Umber-
olijad ümifesid matušlaule.

Baba,**) ifki fina oled õnnelik.

Minult meie oleme kaetjemiswäärjed.

Meie, kes sind nutame.

Uh! kui jeda kommet ei oleks, mis jeda ühe-
toonilist igawust elustab!

Ent siis, jurnu pole huwitaw! Mida wõib temalt nõuda, mida loota? Lakates elawatega ihenduses olemast, on ta oma wäartuse kaotanud. Ta ei kuulu enam ühiskonnale. Ta on juguharule sama kasuta, nagu kuiwanud leht wõi näritud kont.

Kuid komme ja esiwanemad nõuawad, et jaadetahe tantjuga ja kaeblikude helidega jelle reisu, kes nägemata teedel M' Gatura wõi Kolifongbo hila poole sihib, mis nii kaugel ajub, et sealt iialgi ükski tagasi ei wõi tulla.

Jah, Batuala ija oli tõesti jurnud. Selles polnud kahtlust.

Olles kaetandat päewa wäljas seisnud, lendesid juured rohelistes mõskitode parwed sumijedes mädanewa korjuse kohal ning oli ilim aeg teda maa sisse paigutada.

Baba, ifki fina oled õnnelik.

*) Widu.

**) Walguje jumalus.

***) Pimeduse jumalus.

*) Walged.

**) Ija.

Minult meie oleme kahetsemisväärjed.

Meie, kes siud nutame.

Pealegi oli jahipidamine täies hoos.

Nüüd tõusid iga õhtul igal taewataarel tihedad suitsupilved õiges joones taewa poole, enmistades ilusaid hommikuid. Iga õhtul tõi tuul ühes tam-tam'ide lärmiiga põlenud lehtede jäänujeid ja aromaatiliste taimede lõhna.

Alastaaeg kutsus rikkalikule jahile ja see süütu forjus tuli nüüd, kus komme täidetud oli. Kiirelt maa sisse paigutada.

Komme! Tänapäew ei hoolita temast enam.

Noored ja üldse kõik need, kes walgeid teenivad, naeravad ta üle.

Oma mitteteadmise tõttu on noorjugu heameelega pilkav. Ta naerab rautade ja nende tarkuse üle. Ta ei katju mõtteid arutada. Wõi, õigemini, ta on arwamisel, et naer mõtetemõlgutuse üles kaalub.

Alga komme, see on esivanemate ja esivanemate esivanemate kogu kogemus. Nad on teemasse kogu oma teadmise mahutanud, nagu laotakse gummi korvidesse.

Ka see nõue polnud asjata, et korjused kahetsaks päemaks ja weel kauemakski wälja aetatud saama peawad.

Sel pikal otusel, mida walged rumalaks nimetawad, on ehitets see eelistus, et ta perekonnale ühise ofawõtu matusest võimaldab.

M'bi*) rändab ühtesoodu, nagu üldse kõik

neegrid. Täna on ta siin. Homme — jeal. Ja ülehomme on ta jäljedki kadunud.

Siis kõneleb kiirelt tam-tam. Ta hüüdu kuuldahe ja antahe edasi. See tõttab orust orgu, tungib laagadesse,**) hüütab metšas, läheb edasi, ruttab ühe jõeharu juurest teise juure, külast külla, teatades kõigile ja igaihele saatuslikku uudist. Ja asjaosaline, keda ta otsib, tuleb kiirelt tagasi, et jõuda võimalikult ruttu sinna, kus ta olema peaks.

See on üks neist põhjustest, miks korjuseid nii kauaks wälja ajetatakse.

Ja siis weel ja, peaaesjalikult, jelleks.

Esivanemate esivanemad on tähele pannud, et mõnikord see, keda jurnuks arwati, jeda jugugi polnud. Nad olid korjuseid eslu tagasi tulema näinud. Millest nad järelduse tegid, et wõib magada hulga päewi jurnu kombel, olles siiski elus.

Selge pärast jeda weel, et õige pole jurnuid wälja ajetada ja pealegi weel kauaks ajaks!

See, kes tööpoolest kaugele maale läinud on, jelle tardunud leha ei wiivita lagunemisejega. Mitte enam elawate keelt kõneldes, ilmu- tab ta juba lehtamisega oma joowi — maha maetud saada.

Kuudas wõite tahta, et walged wõiks tõlgit- jeda jeda tumma keelt ja tunnistada jelle komba tarkust!

Niijugused olid Watuala mõtted. Tasasel häälel usaldas ta nad Wisjibingile.

* Kongo ääres asuw Neegri juguharu.

** Neegri om.

Nõmmel.

Ed. L. Wöhrmann.

Ma unistan üiulaule

ja künkale surun pea:

Oh, kuidas kõik oli nii armas,

nii soe, pehme ja hea!

Ma unistan üiulaule,

mu üle sinetaw wõhw:

Ja meelega tuleb mul ema

ning õnnelik lapsepõlw.

Kui pilwed nad weeresid ruttu,

kui udu auras kõik teel:

nad ammugi magama läinud,

ma isegi haua eel.

Kuid unistan üiulaule

ja künkale surun pea:

Oh, kuidas kõik oli nii armas,

nii soe, pehme ja hea!

Waimude laew.

Jtaalia kirjaniku Matilde Scrao jutustus.

Oled ja iial näinud waimudelaewa? Oled ja teda iial silmitsenud? . . .

Sa raputatad pead. Siis wõta mind kuulda. Ma ei tea, mil see tume lugu sündis, mida julge tahan jutustada. Nastat, päewa, tundi ei tea ma sulle nimetada. Mis sellest ongi? Armastuse draama on ainukene ja igawene. Willase mantli, raudse soomusrüüde, sammetist kuue all põksub jüda ihetaja palawiklikult, seisus ja nimi tema põksumist ei muuda. Besta preestrinnat walges, ilmsüütus kleidis, naeratawat ilma-daami, kelle walge nahk siidi ja pitside wahelt wälja sirab — neid kõiki tabab armastuse jumal ihetaja. Mis tähtsus on siis kuupäewal? Kirg hõõgub igal ajal.

Thekla oli ilus. Ta nägu hiilgas lõunamaa palawas wärwis, mis ainult armastusjuudluste all kahwab. Tema juurtes pruunides filmades hõõgusid haruldased kulbsädemed, nagu meie neid harilikult rõõwloomade juures näeme. Ta rikkalikud juuksepatšid ümbritsesid mitmes keerus ta kena pead ja ta pea wajus nõrga kirawa juukseoorma all, mille woogudes muhtsinised tuled wiskusid. Tema nimi paistku meie meelest olewat nagu aimdusraaste eelkähendus, sest Thekla tähendab „jüüdlane jüda“. Ka nimedel on oma saatus.

Sihwafas neiu oli uhkesti ja ükskõiksest läbi elu sammunud, ei olnud iial jellest hoolinud, et tema ilu ülistati. Noored mehed waewlesid igatjuses tema järele, aga Thekla läks neist külmalt mööda ja ta pilk riibas neid põlglikult. Nii oli tema sirgunud õitswaks naiseks, ilma et iial oleks tundnud pehmemat, õrnamat tunnet. Paluti tema kätt. Wanemad julgustasid teda hoiatades. Wiimaks oli ta tüitamisest wäsinud ja kui kuulis, et tema mängufeltiline Bruno tema kätt palunud, andis ta järele ja lubas tema naiseks jaada, sest Bruno oli rikas; kõrk naine wõis hulga orje pidada ja ise waba olla. Enam ta ei joominud.

Ka abielus ei teadnud Thekla midagi armastusest. Mees oli talle kires allaspeitlik ja ta jüda, mis waremalt weel iial polnud armastanud, tema julge, palaw kangelajüda hõõgus waitjes üksinduses nägemata. Tema kire tuleõhk ei olnud uhket naist joojendanudki. — Thekla ütles talle ise, et ta armastust ei uskuwat — sest ta ei walestanud iialgi. Bruno ei wõinud sellega leppida. Ilus Thekla sai ta jüdamele walusjats piinaks. Sägawad kirbad ilmusid ta otjaesisele, ta hallid filmad läksid waljaks ja kalgiks, ta juu ümber tekkis pilkaw kibe-

duš — aga õhjel, kui ta ükki padjal lamas, tulid ta huultelt rasked ohkamised kuuldawale. Ta oleks jurra tahtnud, aga ta armastus oli liig palaw ja ta jüda, mis midagi maist ei kartnud, kohkus tagasi nimetu eest. Ta oleks tahtnud Theklat tappa. Kuidas wõis ta jüda? Wooruslikku naist ei tapeta. Thekla woorus oli külm, kõigi ta sõnade ümber lehmis jääne õhk.

Jga uhkus leiab wastase, mis ta ära wõidab, ja niisugune wõim tõusis üles ka Thekla wastu; see oli armastuse wõim, mida ta nii tihti pilganud. Tuli juur alistumine, juur kaotus. Tõepoolest wõis jüda ennemini wõiduks nimetada. Nagu nõialbõgiga oli uhte naine muutunud; ta pea wajus peaaegu aralt longu, kõik ta wallatus oli kadunud. Kusagil joomastawal pidul oli ta näinud ilusat Aldot. Wastupanemata nõidus wärijes Aldo meloodilijes hääles. Tema sõnad põletasid nagu lõõskaw tuli, ta pilk walitjes, wõitis ja lastis Thekla hinges ärgata ärajetamatu hirmu. Kui see kõik ta oleks puudunud, Aldo oli Theklale ometi ainus, wõrdlematu. Tema oli mees, keda ta pidi armastama. Ja ka Aldo oli jügamasti tabatud — ta meel oli nii iseäralik. Nad ei ojanud üksteisele midagi ütelda. Laskusid ilma jumalaga jätmata ja naeratuseta, kuid olid ometi üksteisega kallestamata kiitketega seotud. Nad pidid üksteist jälle nägema. Muu peale nad ei mõtelnud.

„Tule alla, põgenew luulewõim, lange alla, Chimäre, fuju oma liblika-waimu õhulisi pilte! Tule alla, waitne, ükiki juweöö, kus inimene und näeb esimesest armastusest!“

„Mis ja aha juures teed, Thekla? Juba tund aega wahid ja otsides wälja widewikku! Mis peitub sinu jaoks udus? Mis otsid ja pimedujust?“

„Wahiti sin ainult merele, Bruno“, wastas proua õrnasti. Sest armastajate sõnad on alati pehmed ja õrnad.

„Õhtutuul toob palawiku, Thekla; sinu nägu on surrukahwatu ja ja wärijed wilus õhus“.

„Luba mind siin olla, ma palun sind.“

„Sa oled nii kurb, Thekla. Mille peale ja mõtled?“

„Ma ei mõtlegi, Bruno“.

„Ütle mulle, mis sind kurwastab?“

„Mind ei wõi enam ükski asi kurwastada“.

„Sinu käsi on jääkülm ja ju huuled põlewad. Sa kannatad, ah, ja wangub . . .“

„Ma juren . . .“

Katkestümmend pikka ööd oli mööda. Pii-
naw unetus oli nad ärewil hoidnud. Aga kui
ühel pimedal ööl Thekla oma wäsinud pea ki-
bedate pisaratega niijutatud padjale tahtis
panna, arwas ta äkitselt, nagu oleks keegi teda
hüüdnud. Ta ajas enda istukile ja kuulatas.
Jälle kolas hüite.

"Siin ma olen, ja tulen", jostistas ta. Ja
tardunult, tummalt tõusis ta woodist üles; ta
walge, woogaw kleit hiitgas jaladuslikult. Ta-
sakesti, ta jalad puutusid waewalt põrandale,
ruttas ta tubadest läbi terrassile, kust wälja
merele wõis näha. Toredad juuksed woogasid
ta õladel ja laialiaetud silmil wahtis ta wälja
pimedusse. Terrassil seisis keegi inimene.
Kuu walgus paistis nüüd ka näole. See oli
Uldo.

Pikkamisi läks Thekla Uldo poole. Kah-
watu walgus ilmbristles teda õudse paistega.
Ei olnud kuulda ei sõna ega ohkamist. Ehjal
armastusel, wägewal kirel puuduwad sõnad...

Te nõiduslikud ööd, kes teie olete loodud
armastuse tarwis! Sa jumalik ilus Neapeli
laht, kus armastus peab ärkama! Kewadeöödel
tahab maa õht meie meeli segada ja hinge kuu-
jata. Ohus tunneme lugemata õite lõhna...
Meie läheme alla mere kaldale, wõtame paadi
ja jõuame kalda äärt mööda. Me sirutame pat-
jadele ja wahime üles taewajinasje, unistame
tähtede sirawal paistel, mis alla lastuwat
näitse mõõtmata woekani pinnale.

Palawatel suiöödel, kui maatera palawa
päewa lõõsast wäsinult uinub, sest et neliteist-
kümmend päikesetundi kõikjuust koormasid, wõime
endid muretumalt wälja ajada lasta merele.
Ja mereweel soolatas õht toob meile mõtted
troopikast.

Kurbadel sügisöödel waatab rohetaşwalge
kuuwalgus kurbalt alla; tähed wärişewad hõ-
bedases kahwatuses, paljud udud katawad kün-
kaid ja orge ja terve maailm näib kaduwat
halli loori sisse. Ka siin leidub inimesi, kes
mure oma sõbraks walinud ja temale teawad
juttu wõsta kurbast saatusest. Põsilipp noogu-
tab warjust ähwardawalt.

Marustel talweöödel näiwad linnade wäi-
tesed, kistjad tänawad olewad külmad ja tühjad,
hing tunneb ärrast igatjuust sõbra järele. Mis-
jugune imelik rahutus tabab meid siis, kui me
mustas paadis kaugel merel libişeme. Ja hä-
daoht näib siis palju juurem olewat, sest meie
ei tea, kust ta tuleb. Õnnelikud on ainult need,
kes neil öödel paadis istusid ja armastatud
naist kaisutasid, et teda juhtida kaugele merele,
kuhu kõik armastajad ihtawad. Nad wõisid
soowida ühes armajamaga surra, kui nad tema-
ga kaua olid wabalt elanud ja nende armas-

tust meri warjas, mis armastajatele head soo-
wib.

Thekla ja Uldo päralt oli palju õndsaid, pa-
tusid tunde. Nad olid õnnelikumad, süüdlase-
mad ja patujemad paljudest teistest. Nad taht-
sid põgeneda... Ja üks niijugustest õndsetest
öödest wajus jälle alla pimedale merele...

"Uldo, meri jostistab hirmjast tormist".

"Ma armastan sind, Thekla".

"Minult sinu päralt on mu armastus, Ul-
do. Pea mind oma tugewate käte wahel, arm-
jam. Ma kardan. Miks waitib paadimees?"

"Nüüd on raste tüürida. Meri õõtsub.
Peame talle rohkesti kulda andma, — ütle
mulle weel kord: kas armastad mind ikka,
Thekla?"

"Surmani, Uldo. Waata, see leef heidab
meile ja merele werise walguse. Kas ei uju
jeal kaks jurnuteha? Kas näed jügamat hau-
da, kallim?"

"Miks ja jurma kardad?"

"Kardan sinust lahkumist".

"Seda ei juhtu ial, Jumala kohus karista-
gu meid üheskoos. Ka põrgusje läheme koos".

Waietus muutus ikka õudjemaks, meri woo-
gas ja mühises ikka waljumini ja metsikumalt.
Ei liikunud midagi muud kui maru ja meri.
Armastajad waataşid üksteisele silma ja nende
palawa kire juure seltsis nüüd möödapääjematu
jaatuşe julge ootus. Wististi ei wõinud eel-
aimdus neid petta. Baat libises wahuga kae-
tud lainteharjul. Paadimees jõudis ültinimliku
jõuga. Mitte kordagi ei olnud ta filmi pöör-
nud armastajate poole.

"Meie oleme rannast kaugel, Uldo!"

"Seda me soowime, mu armas."

"Miks ei räägi paadimees?"

"Wahest on ta meie peale kade, Thekla. Ta
on noor. Wõib olla, et tema armjam teda ei
wõta kuulda".

"Küşi temalt, Uldo. Küşi, miks ta waitib,
miks ta oma näo ära pöörab".

Maru huilgamine läks ikka tugewamaks,
walgud sähwişid, kuu kõmises. Kõik elemendid
mäsşasid ja näişid pahased olewat armastajate
peale.

Äkitselt pööris paadimees ümber. Walgu
walgusel nägid armastajad oma waitiwa pa-
dimehe nägu. See oli Bruno. Ühes temaga
näişid wiha ja kalgus paati tulnud olewat ja
õhutasid nüüd terve looduse mäsşule. Uldo
ja Thekla kaelustasid ja juudlesid üksteist mure-
tumalt — kuid äkki wajus paat wiltu, petetud
mehe kättemaksimijekija kajas woogude mõllust,
tuule kohinast ja kõuemürinast üle. See oli
armastajate wiimne juudlus. Kolm korda

tulid Aldo ja Thekla kõvasti üksteise ümber
finni hoides weepinnale ja nende nagu ilmu-
tas taemaliku rahu. Kolm torda liikas hirm-
ja paadimehe aer nad merejägavusse... Siis
kadus temagi woogudesse ja hukkus seal veel
tundide kaupa vihast wiltustunud näol ringi...

Kuule nüüd hirmjat wagajuttu. Põsilõvi
ilusal kaldal, Margellina rannas, Chiathamone
kohal, Santa Lucia ilusal kallatul, Molo juu-
res, Carmine juures ilmub hõljal waimude-
laew. Ta lendab merel ringi. Armastajad

juudlewad üksteist jüdamest. Abielumees tõu-
seb ähwardades üles, paat läheb ümber. Veel
kolm torda nähtakse igamesti leelawat juudlust,
igawesti halastamata wiha. Aga õõ ilmub
waimudelaew. Aga ei teda näe kõik inimesed.
Teda näewad ainult armastajad. Ta ilmutab
ennast ainult unistajatele, kes teda nähes kah-
watawad. See on armastuse proom, meeli-
taw ja ähwardaw.

Kas nägid waimudelaewa? Oletä kurb, kui
mina teda üfji oletsin näinud.

Noorus.

Daani kirjaniku **Karl Gwalbi** kawand.

Mees läks proua seltsis aeda jalutama; see
seis majaga taga.

Mees oli paks ja tugew, nagu inimene, kes
elul enesele alla heitnud. Proua aga kandis
pead ja liikus, nagu inimene, kes elab rahulikus
õnnes.

Kaugel eemal, seal, kus roosid sirasid ja
puud täis wilja olid, seisid nende tütar. Ta oli
seitseteistkümmend aastat wana, ümmargune ja
sirge, unistus silmis.

„Nüüd on ta neiuks jirguud“, ütles mees.

Proua woogutas pead.

„Anna temale see tuba, kus sina neiuana ela-
sid. Kas mäletad veel? ...“

„Mäletan“, wastas proua ja punastas.

Mees tähendas üles akna poole, mis lehes-
tiku wahelt paistis.

„Olin üle müüri roninud. Wanad maga-
sid, koer oli minu ja minu sõber, ning ei annud
meid ära. Ronisin üles puu otja... ofalt
otjale, kuni minu aknale jõudsin...“

„Mäletan... mäletan“, jostistas proua
rõõmjahti.

Aga mees hüüdis:

„Weel homme mingi ta üles.“

„Jee jookkis maja poole.“

„Kuhu ja lähed?“ küsis proua.

Mees wiistas käega ja naeris:

„Kaiun selle otja maha, mille otjaks ma oma
pulnapükid latki rebisin!“

Aimdus.

Jaapani luuletaja *Ohotsuno Ozi*.

Õielund ju sajab ...

Anekisa kajab —

neid ju terve koor.

Järwelt üles ajab,

omal kohta wajab

raske uduloor.

Unenäokari

tantsib nagu wari —

raske on mu rind:

Järw kui aasta pärast

rökkab anekärast —

pole enam mind!

Rusjalka.

Sooma lahe saladus.

1

Sooma-Rootsi kirjaniku Carl A. Lavastijerna romaani.

Prantsusmaa merewäeringfondades walitjes kõige juurem ärewus, kui natuke aega pärast Wene sõjalaewastiku kllastäiku Toulonis (aastal 1893) sinna telegramm jõudis Hiobisõnumiga, et üks Wene laewastiku joomuslaewadest ühes 130 mehoga pimedal sügisõöl tormi ajal jäljetult Soome lahes olla ära kadunud.

Soomuslaew „Rusjalka“ oli ühe teise joomuslaewa jeltsis Tallinna reidilt merele läinud, et teefonda Helsingi teha, aga Helsingi jõudis ainult teine laew, kuna „Rusjalka“ jäljetult oli kadunud.

Cherbourg'i ohwitserideklubi jaatis wiibimata kaastundetelegrammi Kroonlinna ja „Revue Marine“ toimetuse otsis kohe ühendust Wene jellekohaste autoriteetidega, et õnnetute jaatuje kohta ujaldatawaid ja eriteadlastele huwitawaid seletusi saada.

Kuid tagajärjeta — seletusi ei tulnud. See tähendab, erandlikult ei olnud see Wene autoriteetide jüü; seeford oli siin Soome lahel, mis oma hõlma maetud jaati enam wälja ei annud. Aga niipalju oli ometi juba kindlaks tehtud, et „Rusjalka“ Soome pealinna Helsingi ligidal põhja läinud ja nimelt arwatawasti jell kombel, et ta Helsingi ees seiswate weeluste kaljude otsa jooksis, mida seal palju leidub, nii et nad ijegi rahulikudele kaubalaewadele ristikustjeks ja tülikis on. Kõitsjugu sõjalaewa lael olewat warandust leiti jüis ka siit ja sealt rannakaljustiku wahelt, aga laewast enesest ja ta 160 mehest ei leitud sel sügisel enam märkigi.

Wõnes ringfonnas nihutati laewa hukkumine kokku kroonuraha raiskamijega, wõdi tehti hukkumine dieti ülemuje kuritarwituste tagajärjeks. „Rusjalka“ oli wana laew, aastal 1850 ehitatud, ja räägiti, et ta juba kaua aega tarwitamijeks olla hõlmata olnud. Selle ajemel, et teda põhjalikult parandada, mille jaoks mereministeerium juure summa määranud, olla laew, nii räägiti, teiferlikus laewaehitujes ainult wäliselt piijut üle wärwitud; raha olla asjassejegatud ametnikud enesele wõtnud ja „Rusjalka“ jäänud jamaajugujeks, kui ta enne olnud. Spoolimata komanderi ja ohwitseride protestist, olla laew sügisesele reijile jaadetud, ja tagajärjed olla nüüd lääes.

Wäljamaalajel on raske ütelda, kui palju tött kõigis neis kuulujuttudes peitub, aga kindel on, et „Rusjalka“ mitte laitmata seijutor-

ras ei olnud. Wähemalt jellgub jee komanderi ja teiste käsuandjate aruannetest.

Mida enam tähelepanu laewa kadumine äratas, jeda kiiremini lagunesid laiali kuulujutud. Ja nad ei waitinud ka siis, kui laewa hukkumijele järgnematel kuudel mingijugune asi jeda saladust ei lahendanud, mis „Rusjalka“ ümbritses. Wastuotsja: kuulujuttude tagawara kaswas.

Siis tuli põhjamaa tali, kattis peaaegu terve Soome lahe pakju jäätaanega ja lõpetas igajugujed järeluurimised.

Soome laht hoidis saladuse enesele.

* * *

Waadates sõbraliku wahetorra peale Wene ja Prantsusmaa wahel, eriti nende maade merewägede wahel, läks Pariisist ilmuwal „Revue Marine“! forda järgnema juure jooksul ternet hulka seletawaid kirju saada kadunud joomuslaewa juurepäraliste, uuendatud järeluurimiste üle, mida Wene mereministeerium terve juure otsa toimetas. Need kirjad leidfid „Revue Marine“s ruumi ja äratasid kõige elawamat huwi, mitte ainult eriteadlistes ringfondades, waid ka wõhikute keskel, kes laewa jäljetult kadumijest olid erutatud.

Aga kõigi juurdlemiste ja järeluurimiste, waewade ja ülesannete tulemused ehk tagajärjed wastaasid ainult kõige pijemal mõõdul tõesti juurepäralistele waewadele, mis jess asjas nähti.

Wõeti ette Soome lahe merepõhja kõige põhjalikum uurimine, mitte ainult seal kohtades, mis „Rusjalka“ hukkumijele põhjusteks arwati, waid ka kangel mujal. Tragid Wene õhulaewonikud jõitsid otse jeks otstarbekes walmitatud, kallistes õhupallides üle merepinna, mis seijab edela pool Wiabori, ja kõige paremate weepiffilmade abil uurijid nad mitme penikoorma laiuselt merepõhja kõige põhjalikumalt läbi. Kes teab, et niijuguse apparaadiga hea ilma puhul wõimalik on ijegi rufikajuurust kiwi kümne meetri jügaruwel ära tunda, jee mõistab, misjuguje hoollega juurdlust toimetati. Peale jelle läksid ka tuukrid seal igal pool põhja, kus merepõhjal vähematti kahtlast märgati, mida laewa hukkumijega kuidagi wõidi ühendusesse jiduda.

Kuid jellepipärast lõpetati hilisjuwel kõit nurimised, jess et nad asjata näisid olewat.

Näib tõesti uskumata olevat, et terve soomuslaew oma 160 mehega nii wõrdlemisi wäikeses wees, nagu jeda Soome laht dieti on, jäljetult wõib ära kaduda. Soome laht pole laiem kui la Manche kaanal Calais ja Dover'i wahel; tal puudub merealune woolus, ta on ilma tõusjuta ja mõdnata ja waewalt sügawam, kui et ta põhja hea weepikkimaga ei saaks uurida. Ugatades peaks seal ometi soomuslaewa juurune asi üles leitama.

Metifikud kuulujutud, mis „Rusjalka“ kadumise puhul liikumasa olnud, ärkasid järgneval kewadel jälle kahetsuslike elule. Kõige uskumatumad arwamised ja oletused omasid täiekuju, mis kahelda ei lubanud.

Tõendati kõige suurema kindlusega, wraff olla leitud, wiibida aga niisuguses hirmsas tõdunemise seisukorras, et ükski maailma walitsus oma merewägesid ei julgewat näha lasta nende seltsimeeste hirmsat saatust, et neis mitte sellejuures mõtteid äratada nende oma tulewiku kohta.

Niisuguseid lapsetikke kuulujutte usti kindlasti.

Wene ajalehed nõudsid järelejäänute nimel asja kohta seletust, kuni walitsus suure kindlusega ja autoriteediga asjast kinni hakkas ja igajuuse rääkimise selle üle ära keelas, sest et asi inimeste meeli erutas, ilma et walitsus tuhandedele küsimustele olets teadnud vähematti wastust anda.

Uga meeled ei lastnud endid selle läbi mitte rahustada — wastuotsja: keeld pani nad weel enam kihama.

* * *

„Rusjalka“ on leitud!

See hüüe kajas läbi terwest Wene ajakirjandusest kuu aega hiljem, kui Wene mereminiisteerium oma uurimised kadunud soomuslaewa asjas oli lõpetanud.

Rooslinna ja Touloni waimustus oli Prantsusmaal juba pisut wananenud, sellekordne troonipärija oli enda ühe Saksa printsessiga kihlanud ja Prantsuse-Wene sõprust hakati juba nii kainelt hindama, nagu see jeda wäärt oli.

Sellegipärast äratas telegramm, mis „Rusjalka“ leidmisest teatas, Cherbourgi ohwitjerideklubis tergesti arusaadawat humitust, sest et seal Wene mereminiisteeriumi poolt ettewõetud uurimiste tulemusi põnewalt oli oodatud. Seal, nagu ka Wenemaal, ei olnud keegi uurimiste wiletsate saawutustega rahule jäänud. „Revue Marine“ weergudel ilmunud, talendi ja asjatundlikkusega kirjutatud kirjad olid merewäe ringkondades suurt tähelepanu äratanud

ja ajakirja toimetus palus jellepärast telegraafiteel Rooslinnast asja kohta lähemat seletust.

Wastus oli, et „Rusjalka“ tõesti näiwat leitud olevat seal kohalt, mida rahwas ta hulkumisekohaks nimetanud, kuid puuduwat weel tõiasjalised andmed, ehk küll kõik märgid selle peale tähendawat, et seal tegemist olla suure hulga laewajäänustega, millest õline niiskus wälja imbuda, üles weepinnale kerkides, ja nii selle kohta ära tähendawat, kus õnnetu laew puhkawat.

„Revue Marine“ peatoimetaja tuli minu juure ja küsis, kas ma mõneks nädalaks waba aega ei saaks ja Wenemaal ei tahaks reisisda, et seal ajakirja kirjajaatjana soomuslaewa otsimise ja juurdlemise oja wõtta. Kerge oli olnud tal minule seks otstarbeks Wene autoriteetidelt luba nõutada. Ka puhkeaja nõutamine wõtwat ta oma peale, kui ma aga walmis olla esimehe rongiga teekonda algama.

Mina ei pidanud pikalt aru, waid ütlesin jah.

Kuus tundi hiljem istusin rongis.

On niihästi daanlasi kui ka rootslasi ja wene-lasi põhjamaa prantslasteks nimetatud, aga wene-lased on selle kiituse küll esimehel joonel ära teeninud. Mina ei teadnud neist küll dieti midagi, enne kui oma soowituskirja Wene mereminiistratsooni liikmele, admiral Feodorowile, ette panin, kel Neema ääres juurepärane palee oli. Tema wõttis mu wastu, nagu oleksin ma vähemalt Prantsuse merewäes olnud ja mitte ainult ühe Prantsuse eriajakirja lihtne kirjajaatja. Minu küsimused leitud laewa asjus lihtsaks ta heatahtlikku, aga pisut müstilise naeratusega tagasi, kinnitades, laew ei olla weel mitte leitud ja teda ei leitawat ka weel wististi ei täna ega homme, mispärast mul küllalt aega olla Peeterburis pisut ringi waadata.

Wiimaks juutsin temalt ometi lubaduse saada, et ma esimehe Wene sõjalaewaga, mis Rooslinnast õnnetusekohale teele läheb, wõin kaasa sõita ja uurimisest osa wõtta.

Admiral oli oma teatustes põhjaläinud soomuslaewa asjus nii tägasihoidlik ja sõnaker, nagu ta muidu awameelne ja lahke oli. Ma mõistsin, et „Rusjalka“ see pahanduse tekitaja oli, ja et tarwis oli neis ringkondades, kus ma nüüd liikusin, teda wõimalikult wähe puudutada, ja murelikult märkasin ma, kuidas kõik nagu kofkurääkimise peale minu reisi otstarbest wõimalikult mööda tatsusid põigata.

Oma Peeterburis wiibimise teisel päewal õppisin ma ühel pidusöögil, kus mind jälle kui küllalt kostitati, tundma üht noort merewäeohwitjeri.

Tal oli Saksa nimi, Wulffert, ja ta rääkis õige wiletsat Prantsuse keelt, mispärast me oma wahel juttu westes Saksa keelt tarwitafime.

Leitnant Wulffert oli pärit Gestimaalt, oli fakslane, kui ka Peeterburis sündinud ja kaswatuse saanud. Pooltunnilise jutuajamise järele, mil ta põlglik naeratus mind otse äritas, wõttis ta äkki minu käe alt sõbralikult kinni ja wiis mu kusagile teise tuppa. Niipea kui üksi olime, muutus ta hirmus naeratus waljaks naeruks, mis aga vähem wastik kui heatahtlik kõlas.

"Tähendab — Teie tahate homme suurüksipaadi „Sweaborgi“ peale minna, et osa wõtta järeluurimistest „Rusjalka“ kadumise asjus?" küsis ta.

"Muidugi, see on mu nõu", wastasin ma.

"Aga", wastas tema, „kui ma Teile nüüd ütlen, et „Sweaborg“ juba kahelja päewa tagasi Helsingi sõitis, mis ütlete Teile siis?"

Ma silmitsesin teda imestades.

"Agi on nüüd tõesti nii, et „Sweaborg“ juba ära on sõitnud", lordas ta, „ja niipalju kui meie ohwitserideklubis asja teame, ei lähe ükski teine laew enam Helsingi“.

"Mis see tähendab?" küsisin ma ärewalt, sest mul oli kõik see aeg Peeterburis tunne olnud, nagu oleks mind ninapidi tahetud wadada.

"Jah, maadate — Teile ei taheta teelda „Rusjalka“ ekspeditsioonist osa wõtmast, sest et Teile ju eriti jaks otstarbekas Prantsusmaalt viete siia tulnud, aga Teid tahetakse takistada, kinni heida, ja kui wõimalik, nii kaugele wiia, et Teile ise oma plaanist loobute."

"Aga jeda ma ei tee — saate näha!"

"Seda parem", ütles mu uus tuttav ja pigistas waikeid mu kätt. „Meid on mitu, kes soowivad, et Teile kui Prantsuse ajakirjanik ekspeditsioonist osa wõtaksite ja asjast lord ometi midagi wälja tuleks."

"On siis asi nii —?" küsisin ma imestades.

"Pit!" ütles leitnant. „Ärge ütlege jeda kellelegi ja ärge laske ka kedagi märgata, et ma Teile märku olen annud. Tulge pärast tantsu tänä õhtul minuga meie kasiinosse. Seniks — jällenagemiseni!"

Kasiinos ehk ohwitserideklubis walitses hilisest tunnist hoolimata weel liikuw elu. Seal olid wõtsid mu wäga südamlikult wastu. Mind esitati tosinale ohwitserile, kelle nimed ma muidugi kohe jälle unustasin, ja ma leidsin omawanuste felttimeeste keskel elu õige lõbusa olemat.

Leitnant Wulffert wiis mu warsti tuppa, kus õhtulaud laetud. Peale tema ja minu oli

seal weel ainult kolm noort ohwitseri. Ja alles nüüd hakkafime minu Wenemaale tuleku õigest otstarbest rääkima.

Ma küsisin, mis dieti tegema peaksin, et oma sihile saada.

"See on üsna lihtne asi", wastas kõige wanim ohwitser, ülemleitnant Wasuhhin. „See on üsna lihtne. Ärge oma reisiga rutake, jääge rahulikult weel mõneks päewaks Peeterburisse. Tehke, nagu humitaks Teid Teile ülesanne wäga, ja kõik läheb nii, kuidas soowite."

"Aga kui „Rusjalka“ waheajal üles tõstatakse?" waidlesin ma.

"Pole wig! Sellega on aega!" ütlesid teised nagu ühest juust. „See jääb wiimase päewani kadunuks, selle peale olge kindel!"

"Siis teda wiist üles ei tõstetagi, ifegi kui ta kätte leitakse?" küsisin mina. „Kas tahtsite oma sõnadega jeda ütelda?"

"Hm! Asjas on kõige mitmekesisemad huwid mõõduandwad", wastas Wasuhhin kuniwalt, „ja kõige suurem mõju on praegu neil, kes soowivad, et asi unustusehõlma waiubuks. Sellepärast kantakse juba selle eest hoolt, et midagi päewawalgele ei tule, ifegi kui „Rusjalka“ kätte leitakse."

"Aga siis ei anta mulle ka mingisugust seletust, weel vähem lubatakse, et ma järeluurimistest tohin osa wõtta", tähendasin mina.

"Dmeti, jeda peab tehtama, ja just sellepärast ongi Teile ülesanne nii huwitaw", wastas Wasuhhin. „Mina tunnen telegrammi, mis meie mereminiisteeriumist Cherbourgi saadeti. Kas ufute aga, et see wabest niisuguse kuju oleks saanud, kui meie käsi seal juures ei oleks tegeu olnud? See oli meie poolt triiff. Olime jell puhul parajasti telegrammi saanud, et „Rusjalka“ leitud ja meie saatsime, ilma ülemuselt seletust küsimata, oma wastuse Prantsusmaale teele. See ettewaatamatus maksis ühel meie felttimehel aastase teenistuse. Ta tagandati üheks aastaks ametist. Selle eest olete aga Teile meil nüüd siin ja peate osa wõtma järeluurimistest, jell nüüd ei wõi Teile jeda keegi teelda. Nii järjekindlujeta ei wõi Wene mereminiisteerium olla, pealegi weel ühe Prantsuse merewäeohwitseri wastu. Teile terwiseks, ja tere tulemast meie juures! Teile reis peab õnnelikult lõppema!"

*

*

Üsna wara seisin ma järgmise päewa hommikul admiral Feodorowi eestuas ja ootafin jutulewõtmist.

Kui ma muidu olin admiralile oma nimekaardi ära anda lastnud, olid uksest kohe lahti läinud. Täna ootafin ma poole tundi ja weel

ford poole tundi, ilma et mulle selleks wähe-
matti põhjust oleks nimetatud.

Wiimaks awanes admiralil toa uks, ja tema
ije tuli mulle, mõtted laiali, wastu.

„Lasksin Teid pisut oodata“, ütles ta, „aga
nii oli kiireid teenistustohaseid täita. Millega
wõin Teid teenida?“

„Tulen dieti“, algasin ma rahulikult, „jä-
rele kuulama, millal suurtükkipaat Kroonlinna-
teele lähed, ühtlasi lubatähte paluma, mis
mulle õiguse annab laewale minna ja sõitu
kaasa teha, nagu ekstsellents mulle juba lahkes-
ti lubasid.“

„Õm, jah! Õm, jah! Seda wõiks ju küll
teha. Oodate, palun, filmapilt; ma kuulan
Kroonlinna järel, kuidas laewaga lugu on.“

Admiral Feodorow kadus kujukile si-
ruumi.

Aga warsti tuli ta jälle tagasi ja tõi mulle
oodatud, kahetsewa wastuse, õlgu kehitatedes ja
üteldes, et tema selles asjas midagi ei wõi-
wat teha.

Tal oli weel küllalt niipalju häbematuft, et
tegi, nagu oleks see weel minu ja mitte tema
süü.

„Ragu Teile juba ütlesin“, hüüdis ta, „pidi
üks meie laewadest täna Smeoborisje minema,
ja kahjuks on ta juba ära sõitnud. Olete hil-
jaks jäänud, mu armas! Aga ma loodan,
Teie ei lasse sellepärast pead norgu. Olete esi-
mest korda Peeterburis ja ma arwan, et linn
Teile küllalt huwitawat pakub. Lubage, et Teid
oma perekonnaga tutwustan.“

Einelt ei olnud meie üksi.

Peale admiralil oli seal weel keegi Liwi-
maa parun ja üks noor üliõpilane. Nende
juuresolek takistas mind esialgul juttu „Rus-
salka“ asjus jatkamast.

Eine lähenes lõpule, ja ma kartsin juba, et
mul enam juhuft pole admiralil oma asjus
läheneda.

„Herra admiral“, algasin ma sellepärast,
„meie rääkijime ennist „Russalkast“. Ma pean
oma reisi huiwides katsuma enesele muretse-
da juletust uuemate uurimiste üle.“

Admiral filmitses mind juft mitte wäga
sõbralikul pilgul, pühkis salwratifuga suud ja
ütles niisugusel toonil, millest ta meelepaha
selgesti wälja kostis:

„Russalka“ on juba niikaua Peeterburis
jutuaineks olnud, et see juba otse wäsitab, kui
jellest weel kõnelda.“

„Aga Teie saate aru, herra admiral, et
minu, kel weel mitte au ei ole Peeterburi selts-
konna liige olla, wäga uudishimulik olen ja
et see pealegi ka minu kohus on, kõik, mis ial
wõimalik, selle üle teada saada —“

Need julged sõnad oleksin wõinud omale
hoida. Admiral tõusis suure ägedusega toolilt
üles, waatas mulle otja ja ütles tõrjuwal too-
nil ning suure rõhuga:

„Mu armas, noor sõber, on asju, mille
üle wõrrastega mõtteid ei wahetata. Ja nende
hulka kuuluvad Wene merewäe eraasjad. Kas
saite aru? Hea küll! Siis paneme sigari
juufema!“

Üks asi oli mul selge — minu ettewõte ja
ülesanne oli päästmatult kadunud.

Admiralil ja ka teiste juuresolijate jääne
külmus oli otse peaaegu haawaw, ja et eniast
mitte teiste pahanduste tallermaaks teha las-
ta, lahkusin ma ruttu ja wiibisin peagi jälle
tänaval.

Tähendab — admiral Feodorowilt ei ol-
nud mul enam wähematti loota. Wastuotja:
tema hakkas mulle wististi wastu töötama.

Ma wõtsin woorimehe ja olin warsti teel
ohwitserideklubisje.

Wajuhhin nägi juba mu näost, et tujane
olin, ja hüüdis:

„Admiral Feodorow toitis Teid õhuga —
üks ole tõsi?“

„Jah — aga —“

„Noh, seda oli juba arwata. Aga ärge
sellepärast weel rahutuks saage. Meil on, Ju-
mal tänatud, Wene wäes weel teisi admiralil-
sid.“

„Misuguse admiralil juure arwate mind
wõimat juhutada? Wõi kuhu kantseleisje?“

„Sumal hoidku meid kantseleide eest!“
hüüdis Wajuhhin. „Kui lubaandmine mere-
mereministeeriumist kui terwikult oleneks,
peaksite küll ootama, kuni hallid juuhsed pähe
saate. Ei, Wenemaal wõib midagi saamutada
ainult kõrwalteede kaudu. Kas seda ka mujal
riikides ja Prantsusmaal tarwis on?“

Ta tegi tõsi näo, pidas leitnant Wulff-
tiga natuke aega aru ja ütles siis wäga rõõm-
jasti:

„Nii, nüüd teame, mis teha tahame. Teil
on ju soowituskiri Prantsuse jaadikule Peeter-
buris? Noh, hea küll! Kõige pealt peate te-
male wiijiidi tegema ja teha nii taugale saat-
ma, et ta Teid würi Galerewile sieministree-
riumis esitab. Würi ei ole sugugi mitte rahul
selle wiifiga, kuidas „Russalka“ asju aetakse,
ja üks sõna tema suust awab Teile wärawad ja
uksed terwes Wene riigis.“

Kümme minutit hiljem olin teel hotelli
poole, kus elasin, et enesele paraadülitonda
selga panna, ja pool tundi hiljem seisin ma
Prantsuse jaadiku eesttoas.

Kui ma oma kodumaa esitajale olin asja
ära seletanud, tegi ta õige kahetsewa näo.

„Wõime ju katsuda“, vastas ta, „aga sellegi ei ole veel öeldud, et asi õnnestub. Mina tean, et telegramm, millega Cherbourg'i „Rusjalka“ leidmist teatati, pärast tühjaks tunnistati, ja ustavasti allikast tean ma peale selle, et põhjaläinud laeva üleküldje ei leita.“

„Siis seisab minu siinolek järeleuurimistele seda vähem risti teel ees, kui lootus, laeva leida, nii üliwäike on“, julgesin ma wastata.

„Üksna õige“, ütles jaadik, mulle naerdes otja waadates. „Aga ma kardan, Teie ei tohi sellest midagi lauluda, et ajakirjanik olete. Teie peate lihtsalt kui Brantjuse tuukrikorpuse ohwitser kaasa minema, — ja seda Teie siis ka olete!“

Ma tänasin jaadikut hea nõu ja armastusväärilise huwituse eest, ning küsisin talt, kuidas ma nii kaugele jõuaksin, et würist Galerewiga tuttawaks wõiksin saada.

Saadik mõtles filmapilgu ja ütles siis oma kirjutuslaua ette istudes:

„Mina ei taha emnast eraasjadesse segada, see siin ei kõlba, sest warem wõi hiljem tuleb see asi ometi awalikuks. Aga mina annan Teile würist Galerewi jaoks kõige parema soowituse kaasa, mida iial kirjutada oskan; sellega peate ise würisti juure sõitma ja kirja, mil saatkonna pitsat peal, seal teenrile ära andma. Siis laate temaga wiibimata kokku — selle eest wastutan.“

Ma kummardasin ja tänasin.

„Aga kas Peeterburi linna tunnete?“ küsis ta, mulle kirja kätte andes. „Kõik ei aita, kui Teie ei sõida tõllas, mis näib Teie oma olewat. Ja ärge olge kottuhoidlik jootrahaga, muidu lasjab teener Teid oodata. — würist Galerewi jeda küll ei tee.“

Toredas tõllas, millel wapp ühes ja teener kutsari kõrwal, peatasin ma würisti marmori-palee ees Wosnesjenski prospektil just sel filmapilgul, kui kell parajasti kaks löi. Minu tõlla walged hobused ja minu tore kutsar meelitasid würisti teenrid karjana kotta. Ma wistaksin kõige toredamale neist kirja kätte ja pöörasin teistele selja. Siis waatasin ma üles ja astusin paleesse, mööda minnes teenrile, kes mu tõllast wälja aidanud, kuldkiiki pihku pistes. Alles siis nägin ma rikkalikult ehitatud teenrit marmortreppi mööda üles würisti eraruumide poole ruttawat.

Waerwalt kümne minuti pärast tulin ma tagasi, kallid lubatäht taskus ja jüda täidetud wäga heast muljest, mis ma wanast armastuswäärilijest, wäga juurtõugu würistist saanud, kes mulle oli ulatanud terve käe ja mitte ainult paari sõrme.

Õunat sõin sõpradega nalja heites ohwit-

jeride klubis ja weel samal õhtul läksin aurikule, mis õösel Helsingi pidi sõitma, mille ligikal Wiabori ja ühtlasi Rusjalka hukkumisekoht seisawad.

Wiabori komandant wõttis mind wastu niijuguse tähelepänu ja aupakkumiseega, mida würistlik soowituskirj Wenemaal — ja tihti ka mujal — juudab äratada.

Aga esimene asi, mis kuulsin, oli, et tuukrite ekspeditioon juba hommilul waca siina kohta teele oli läinud, kust raswapplekid weepinnale kerksid.

Pealegi oli komandant õige jutukas. Tema juust kuulsin, niikuid oldamat kindel, et Rusjalka seal wiibib, ja ehk küll tuukrid wraffki ei leidwat, siiski oletatawat endiste loodimiste tagajärjel kaunis kindlasti, et laewa kere umbes 20—30 meetri sügawuses wiibiwat ja küllse peal lamawat.

Kõige ijeäralikum oli aga, et laewakere juha mõnest päewast jaadik märgitud kohalt, kust ta leitud, ära olla kadunud.

Koht oli wiibimata ankrusse pandud bojede läbi ära märgitud ja siis oli ruttu tuukri-aparaatide kordaseadmisel ajatud, mis pärast asjatuid uurimisreisijuid juwe jooksul kõrwale pandud. Aga need tarwitajad õige põhjalikku parandust, ja kui nad wimaks mõni päew tagasi korda seatud ja nendega bojede juure wälja sõidetud, ei suutnud tuukrid enam kõige wähematki leida.

Koht, kus laewakere seisnud ja mille peale loodimise juures jatatud, oli kasane ja kühk; põhjast leiti weel ainult pisut roostet, aga kere ise oli kadunud. Wististi oli süaisene torm, mis pärast bojede mekut merel mõllanud, laewa rändamijetele wiinud.

Teist seletust ei olnud.

Ühtlasi oli märgatud, et ka raswapplekkide arv weepinnal wähenes.

Ja siis, kui ümbrus kümme meetri laiusest kõi põhjalikult läbi waadatud, näis kõi lootus wraffi leidmise peale kadunud olewat.

Nagu iga eriteadlane teab, seisab soowus-laewa kere koos suurest hulgast weetihedatest ruumidest seks juhtumiseks, et laew sõjas wigasjeks lastakse wõi põhja wajub. Selle sisse-seade tagajärjel wõib terve määratu suur rana-fogu weel ujuda, ka kui ainult kümme kuul kakssteistkümmend niijugu weekindlat ruumi weel wigastamata on ja oma otstarwet täidawad.

Mis on niikuid loomulikum, kui see, et Rusjalka hukkumisel juurem oja weekindlaid kambriid lainete rõhul lõhkesid? Aga mõned neist wõisid ometi weel terweks jääda. Kuid need ei suutnud laewa wee peal hoida, küll aga

teda mees teatud tasakaalus pidada. Nii oli siis soomuslaev, pärast kalju vastu põrkamist, enam kui pool weega täidetud, aga merewoogude inemisel põhja küljest lahti tulnud ja libises niid teatud jügamuses weelust mööda edasi.

Minult selle oletuse läbi võib wrafi kadumist seletada. Weelustest wooludest aetud, wõis ta poole Soome lahse läbi käia, ilma et weepinnale oleks tõusnud, ja ta liikumise wäike kiirus takistas teda kusagile mõne kaljurahnu külge kinni jäämast.

Kahtlemata oli wraff Wiabori ligidal mõne weeluse kalju otsas kinni istunud, aga ainult mõned päewad. Esimene maru, mis merewoolud jälle liikuma pani, sundis Ruskalkat oma aastapikkust saladuslikku merealust ränakat uuesti jattama.

Ja ühes Ruskalkaga jattasid, oma raudses wangikojas kinni, rännakut 160 wakra mere-mehe furnukeha Soome lahes.

Mõeldes nende saatuse peale ja piina peale, mida nad kahtlemata kannatasid, kui nad wee all edasirändamasse laemafereesse elawalt olid maha maetud, waldas meid kõiki, kes laua ääres istusime, sügaw õudusetunne, ja kõik jäid wait.

Keegi ohwitser tähendas tuiselt, et mehed mististi weel päewa wõi kaks pärast õnnetust wee all wõisid elada, kuna õhk mitte nii ruttu rikkesse ei lähe, et nad oleksid pidanud koha lämbuma.

Mina nägin kõik see aeg sündmust wainus nii selgesti, nagu oleksin ise seal juures olnud. Ja wärisestin.

Wäikeses tõusime lauast ja lahkusime sügawas leinatundes.

Järgmisel hommikul kell 7 pidin ma tuuriaurikuga sinna kohale sõitma, kus Ruskalka leitud, ja warsti selle järele jälle saladuslikult kadunud.

Kohal näitas hull bojesid, et uurimist õige laialdaselt oli toimetatud.

Meie heitmine ankrud wälja, niipea kui tiiti aega olime filmitsemud wäikest riba weepinnal, mille kaptin Wajuhhin kahtlaseks raswa eralduseks tunnistas.

Tuurter läks meie aurikult wette; ka teine aurik, mis meist pihut enam ida poole ankrus seisis, jaatis ühe tuukri wälja. Braam seisis seal juures ja ootas, mil waewa tulemusi wõiks vastu wõtta. Mitu tundi töötasid tuukrid wee all, üksteist kaunis pita aja jooksul wahetades.

Kuid päewamalgele ei tulnud midagi.

Terwe tulemus ehk tagajärg oli lõpuks ühe tuukri teatus, tema olla alt merepõhjast leidnud kaljurahnude ja wana rauakolu wahelt ühe

hülge furnukeha, mis seal nagu näpistas olnud.

Olla arwata, et see furnukeha ollagi see, mis meremeeste poolt tähele panud raswapekta jünnitawat merepinnale.

Kõigi laewal wiibivate inimeste nägudes peegeldus jeda teadet kuuldes selgesti pettumus.

Mind aga waldas kahtlus. Olin Wene diplomaatia asjus juba kogunud. Kas ei olnud see lõppude lõpuks ainult jeks määratud, et mind petta? Kas oli kõik see manöwer ainult selleks ette wõetud, et mind, ainult lehekirja-jaatjat, kes ekspeditsoonist osa wõttis, eksiteale saata, soowides, et ma laiali saadaksin rahustawa teate:

„Minult jurnud hülge!“

* * *

Ma wiibisin weel mõned päewad Wiaboris niipea kui enesele selguse olin muretsemud, et järeluurimised wähemalt sel sügisel lõpetati ja jurnud hülge kui tulemusjega rahule jääd.

Jgatahes on esimene asi minu arust wäga mõistatuslik, ja ma ei imesta sugugi Wenemaa atwaliku arwamise üle, kes ajalehtede teated jurnud hülge leidmise üle uskumata muigamisega vastu wõttis. Kitisas lõprade ringis awaldati awalikult arwamist, et kõik see asi lihtne koimetimäng olla, mis minu muljega, mis ma leiukohal jaanud, kokku käis.

Kaptin Wajuhhin käis ringi näoga, nagu oleks teda haledasti petetud, ja ühel päewal wõttis ta minu ohwitseriklubis pärast lõunasööki kõrwale, pakkus mulle paberossi ja hüüdis slaawilise elawusega ja Wene õladekehitamisejega:

„Jah — mis peab siin tegema!“

Mina mööndasin, et ta seisukoht kaunis raste olla, kui mõelda, misjuguje põnewusega awalik arwamine „Ruskalka“ uurimise tulemusi jälgima ja müstilise saladuse põhjalikku seletust nõudmat.

„Jah, mis tuleks siin teha?“ hüüdis ta weel kord. „See teeb asja weel mõistatuslikumaks, eks ole?“

„Muidugi!“ wastasin mina.

„Ja ma pean seltsimeeste ja awaliku arwamise kahtluse all olema ja kahtluse alla jääma, sest just mina olin ju wiimase tuukri ekspeditiooni juhataja.“

Wististi olin ka mina oma kahtlusest midagi wälja paista lastnud, sest natuke aja pärast algas ta agarasti:

„Teie ise olite ju seal juures ja nägite selgesti, kuidas kõik hülge furnukeha leidmisel tu-

junes. Ja ma ütlen: Jumalale tänu! Seft mul on hea meel, et Teie kui wäljamaalane minul mõite tunnistajaks olla. Meie oma aruandeid enam ei usta. Publikumis walitjeb üft, et mereministeerium teeb kõik, mis mõimalik, et tõhjeid tulemuft warjata. Ma tean feda wäga häfti — minu Peeterburi ametiwennad on jelle eeft hoolitfenud, et feda tean. Ja kui need mind ei ufalda, mis peab ftis weel laiaft publikumift arwama!”

Mul oli kapten Wajuhhini ftifine kahju, jellepärast püüdsin teda trööstida.

Tema aus meeleheit pani mu täiesti unustama oma endise kahtlufe, ja ma tundsin tema wastu kõige suuremat poolehoidu.

Warfti oli jää meie wahel täiesti julanud.

Ma jutustasin talle, kuidas admiraal Feodorow minuga ümber käinud, ja jatkasin, et niifugufe ümberkäimise järele ühe ministeeriumi juhtima jöu poolt mul õigus olla kõike oodata, jefst ametkondade juhid waitifid kangekaelselt. See aga walawat ainult õli tulle ja andwat kuulujuttudele nende faladusliku ülespidamise tagajärjel ainult uut toitu.

„Admiral Feodorow!” hüüdis Wajuhhin. „See on wana narr! Meil on neid kui Wana-Wene bürokraatia efitajaid mõnigi. Nendel on fee otje haigusjeks, endid faladusliku ümbrufega ümbritfeda, ufkudes, et fee muljet awaldab. Faladuslik riigiasjade ajamine on Wenemaal wanast ajast päritud, ja meie päiwil arwab ennast iga wäike ametnik juureks ninaks, niipea kui ta enda ainult uhteks ja kõrgeks teeb.”

„Jätame selle jutu”, ütles ta ftis näoga, nagu kahteteks ta oma awameeljuft ja wiha. „Admiral Feodorow ei ole lõpuks fugugi pahem, kui teifed ametnikud. Tema on ainult rumalam ja tsemelhem, kui mõni teine ja teeb oma rumalufest woorufe. Ja fee on tema poolt õieti tark —!”

Wahetajal oli jutt meid lähendanud ja jellepärast pöörafin ma lõpuks ifiklikuis asjus tema poole.

„Armas kapten, kas annaksite mulle lubadufe, et mulle kõik kirjaltikult teada annate, mis Teie „Rusjalka” asjus weel kuulete? Mind naerdakfe Cherbourgis mu nurjaläinud põhjaetspeditsiooni asjus wäga, aga ma tahafin neile tõendada, et ta mitte asjata pole olnud ja et Teie ife kõik tegite, mis Teie mõimufes jefiftis.”

Kapten Wajuhhin wajus filmapilguks mõteteffe ja ei näinud fugugi niifugune wälja, kel lusti oleks olnud minu hooi täita. Aga kui ma palwet fordafin, naeris ta heataht-

likult, lubas feda ja ütles, et ta heameelega minu teenistufes jefiswat.

Kuid mina pidawat juba ette ufuma, et ta mulle palju ei jaawat teatada. Seft nii, kuidas asjad praegu jefiswat, ei olla midagi muud teha, kui oodata, kuni rooste laewakere ära ritub ja lained wraki ife kaldale ajawad. Selle peale tulla küll aasta wõi faks oodata, jefst ei mõimat kuidagi täpipealt wälja arwata, mil laewakere nii kõwasti wastu kaljut pörfab, et plaadid, mis faladuft ümbritfewad, lõhfewad ja oma faladufe wälja annawad.

Jgaks juhtumijeks olin ma lubadufe jaanud, ja meie kinnitajine feda käepigistufega.

Ei olnud wäike pilge, mida ma Cherbourgis jõudes pidin wälja kannatama.

Ma laifjin ametiwendade ja ülemufe ualjad enesest rahulikult üle libijeda ja panin kõik oma lootufe tulewikule. Küll nad ford juba pidid nägema, et ma oma reifti ei olnud ilma-argu teinud.

Ja afi oli tõesti nii.

Waewalt faks nädalat pärast juhtumift jurnud hülgega, jain ma Tallinnast era-telegrammi õige ifeäraliste teadetega.

Telegrammi oli järgmine:

„Tallinna lähedale loputafid lained maale ife merewäehwitseri jurnukeha, kel päästemöö ümber. Surnukeha juureft leitud ülestähendusjed lafemad oletada, et ohwitseril „Rusjalkaga” ühifeid juhteid oli.

Järeluurimifti toimetatafje waitifelt, et mitte tähelepanu äratada ja kuulujuttudele uut toitu anda. Paberid andfid üliwäga tähtfajd teateid „Rusjalka” jaatufe kohta, aga ohwitser ife ei wõi kuidagi „Rusjalka” meeskonda kuuluda. Arwatafje, et ta jee ohwitser on, kes juwel uurimiste ajal ära kadus.”

Telegrammil puudus allkiri.

Misjäärast ei olnud saatja telegrammile oma nime alla kirjutanud?

Wõib olla, et fee oli ainult tühi lärmitegimine, tullef kellegi poolt, kes teadis, et ma Peeterburis ja Wiaboris käifin?

Uga misjäärast oli mind jelle kõmutelegrammiga tahtetud narrida? Kellele wõis fee huwi pakkuda?

Need ja farnafjed küsimufed ristlefid mu peajus, aga wiimaks leidfin ma kõige peale mõiftliku wastufe.

Telegrammi oli mulle saatnud mõni tutaw ohwitser, ilma et oleks julenud oma nime teatada, jefst kui ülemus kuulda jai, kes jelle telegrammi Prantsufumaale saatnud, wõis ta käfi kahtlemata halvasti ääta. Oli ju ometi

asi jalajane ja selle wäljaandmine keelatud.

Mji oli nii ja ei wõinudki teisiti olla.

Lühidalt: telegramm jünnitäs minus äre-wust ja ma jäin juures põnewuses järgnewaid teateid wutama.

Kuid need lastjid endid wodata.

Wimats wõtsin jule ja kirjutasin pika kirja kapten Wasuhhinile, rääkisin telegrammist, mis ma saanud, tänasin teda selle eest ja palusin mulle kirjas uue mõistatusliku rannaleiduse üle, mis mind loomulikult üliwäga huwitas, pikemalt kirjutada.

Natuke enam kui nädal aega hiljem jõudiski kapten Wasuhhini wastus mulle kätte.

Uga ta äratas minus uut inestust.

Kiri oli lühike ja järgmine:

„Armas herra leitnant!

Sain Teie kirja kätte ja ruttan kohe wastust andma, et Teie kaua ei tarwitajeks wodata.

Mul ei ole Teile Tallinna ligidal leitud õige isearaliku rannaleidust, millest kõnelete, midagi teatada. Ei ole ma Teile ka mingisugust telegrammi saatnud. Nähtawasti on Teil peale minu veel teisi sõpru.

Teie alandlik

kapten W a s u h h i n .”

Mis see tähendas?

Kes oli siis telegrammi saatja?

Keeegi peale Wasuhhini ja tema adjutandi ei olnud mulle lubanud „Rusjalka“ kohta teateid jaata. Usja tõsiselt kaaludes wõis jee kahtlemata olla ainult müstifikatsioon — pettus, narrimine.

Ma wihasstasin ise oma kergeusklikkuse üle ja otjustasin kõit läbitäimise oma Wene sõpradega lõpetada, sellele minu pikamine nähtawasti lõbu tegi. Sun weel, et ma telegrammist kellelegi midagi ei olnud lausunud; oleksin ma selle isjast ametiwendadele midagi ütelnud, siis oleksin jälle lõpmata naljade all saanud kannatada, kui Tallinna ligidal leitud müstilise furnukeha kohta lähemaid teateid ei oleks tulnud.

Seal sain ma — mõni päew pärast kirja saamist, umbes keiser Aleksander III. surma puhul ja Wenemaa leina ajal — raske kinnitatud kirja Peeterburist.

Et ma uudishimus põlesin, on arusaadaw.

Ma nägin pakist kohe, et selles paberid wõi raamatud olid, ja ei tarwitjenuid jellepärast mingisugust pörgumafinat karta, mis oleks mulle wõidud kätte jaata, et julguda minu juud, mis „Rusjalka“ asjus juba nii palju teadis.

Paki saatja nimi oli Wene keeles ja õige

krihujelt kirjutatud, nii et ma jeda lugeda ei saanud, ehk ma muidu küll Wene keeli kirjatahti tundsin.

Miipea, kui kirjakandja lahtus, rebisin ma hoolikalt kinnipitjeeritud paki wiibimata lahti. Hull paberid, kõit peenelt täis kirjutatud, tuli nähtawale ja kõige peal oli minule määratud kiri.

Woolawas, wigadeta Prantjuse keeles seletas inimene, kelle allkirja ma lugeda ei osanud, mis pakis peituwat.

Kiri ise oli järgmine:

„Kõrgesti austatud herra leitnant!

Wotan enesele wabaduse Teile weel kord asjadest teatada, mis soomuslaewa „Rusjalka“ ja tema saladusliku kadumijega ühenduses seisawad, arwates, et asi Teid huwitab. Juurelijatnud ülestähendused leiti Tallinna ligidal randaetud ohwitseri furnukeha juurest ja mina olen nad Teile jaoks Prantjuse keelde tõlkinud.

Teie saate nägema, et sellest peaaegu uskumata asju leiate, asju, mis „Rusjalka“-loo peale täitja uut walgust heidawad.

Mis nüüd puutub merewäeohwitseri furnukehasse, siis lähewad arwamiied wäga lahku. Ühed usuwad temas ära tundwat jumel „Rusjalka“-ekspeditjiooni juures kaduma läinud ohwitseri Salmatowi, arwamine, mida pikk kasi ja walkjad juufjed näikse kinnitawat; teised jellewaštu on aga peaaegu kindlad jelle peale, et jee täiesti „Rusjalka“ peal olnud leitnant Solowini furnukeha olla. Kes ta aga tõesti on, ei ole juudetud kindlasti tõeks teha.

Esimese arwamiie poolt räägib peale juba eespool mainitud juuruse ja juufjewardi, — mis aga ka leitnant Solowini tundemärkidega kokku käiwad — weel jee asjalugu, et jugugi kindel ei olda, kas jee ohwitser mitte, nagu kuulujutt rääkida teab, ihe polkowniku prouaga Wiabori kindlusest ekspeditjiooni ajal pole ära jooksnud. Kindel on, et polkownik Dorshinski proua samal ajal Wiabori kindlusest ära kadus, kui leitnant Salmatow tuukrite komandost.

Teiselt poolt jälle tõendatakse kõige kindlmini, et neil kahel oma wahel mingisuguseid juhteid pole olnud. Mis kõige enam jellele arwamiiele wastu käib, nagu wõiks leitud merewäeohwitser jooksupannud Salmatowiga üks ja sama olla, on asjalugu, et teda ustatke nähtud olewat ihes polkowniku prouaga ihes wäitejes Wene jupekohas. Saadakse jeda tõendada, siis kaob ka igasugune wõimalus teda furnuks arwata.

Ura seletamata on ka, kuidas ta nende, nähtawasti täitja ehtsate ülestähenduste omari-

fuks on saanud. Nagu näete, on need „Rusjalka“ peal kahel esimesel päeval pärast laewa hukkumist kirjutatud.

Teise arvamise vastu, nagu oleks Tallinna lähedal randauhutud ohwitser leitnant Solowin „Rusjalka“ pealt, räägivad mitmed asjaolud. Esimeses reas, et tema täitja alleshoitudumud peju S. tähega märgitud, mida ta muu pejuga, mis õnneks veel alles, võrreldi ja kokkuvõetavaks tunnistati. Kuid ka Salmatowi nime ees seisab täht S., nii et selle järele midagi kindlasti ei saa otustada.

Edasi kõlavad ülestähendused, nagu ije jaate nägema, õige tõelisel, ja eriteadlaste keskel on juba ammu sama arvamise „Rusjalka“ jaatuse asjus valitfenud, mis müüd tõendus leiaks randauhutud ülestähendustest, — kui need õiged on.

Wiimase arvamise vastu aga räägivad nii tähtjad füüsikalised ja keemilised seadused, et selle juures algusest lõpuni tuleb kahelda.

Kõige ehti on uskumata, et furnukeha, mis enam kui aasta wees seisnud, — kui ta ka õhukindlalt kinnipandud ruumis seisis — veel nii hästi võib alles püüda, nagu jeda leitud ohwitseri furnukehast nägime, kui ta ka ainult üsna lühikest aega woogude ja mereweie mõju all jai seissta.

Silmatorkaw on ka, et tema juures peale nende ülestähenduste mingijuguseid teisi dokumenta ei leitud. Need ülestähendused olid hoolikalt ta rinnataaskusse kinni õmmeldud, aga peaks arvama, et tema, kes nende alalhoidmise juhtes nii juurt hoolt ilmutanud, siis wististi ka oma isiku kindlastegemise peale oleks mõtelnud, mõtlema pidanud.

Olgu sellega asi, kuidas on, niipalju on kindel, et selle leiduse põhjal kõige ijeäralikumaid ja illatamamaid järeldusi võib teha.

Ka ei tahaks heameelega uskuda, et need paberid wõltsitud wõi narrimiseks kirjutatud on.

Kadunud leitnant Salmatowi tunti küll kui fantasti ja tal olla ka üsna hea kirjanikuame olnud; aga uskumatu on, et ta neid paberid nii hoolikalt oleks oma juures hoidnud, kui ta tõesti õnnetuse läbi, millel tunnistajat ei ole, möödaläinud suwel tuukriekspeiditiooni puhul oleks elu kaotanud ja mitte ilusa polkownituprouaga — plehku pannud.

Lühidalt: wäga sõnniline ja keeruline asi, mis kõige metstimateks kuulujuttudeks põhjust annaks, kui awalikuks tuleks.

Sellepärast katsutakse kõige suurema hoollega leidust salajas hoida, ja see on siamaani ka korda läinud. Müüd on inimestel tsuari surma puhul millegi muu peale mõelda ja ma

kardan, asi langeb unustuje hõlma, kui uut rannaleidust ei leita ja sellele mõni ajalehemees juure ei jatu.

Uga „Rusjalka“ asja ei tohi jurnuks waidida. Wolitan Teid sellega ülestähendusi oma äranägemist mööda tarwitama ja olen kindel, et waitite. Nähtawasti on Teil Peeterburis häid sõpru.

Kõige suurema aupakkumiseega
(alkiri, mida wõimata lugeda.)

Kiri wajus mu põlwele ja ma jain sügawasse mõttesse.

Kes oli see jaladuslik keegi, kes mulle telegrammi saatis ja müüd jälle need teated andis ja wäga huwitawad ülestähendused ühes hoolika tõllega kätte toimetas?

Ja siis see lõpp, mis teiste kirjade lõpuga ühte läts, mis ma oma Wene sõpradelt jainud:

„Teil on, nagu näha, head sõbrad Peeterburis.“

Mis see tähendas?

Kas taheti mind tõnmata jaladustesse ja wandejeltidesse?

Mii näis see olewat.

Kas oli see mõni lõks, mis minu piüdmiseks üles seatud? Uga mispärast taheti mind piüida ja kridas taheti jeda teha? Kas ei olnud ma waba Prantsusmaa kodanik? Kas ei elanud ma Peeterburist enam kui 2000 penikoormat kaugel?

Mind ei olnud kerge wõrkta meelitada, kui jeda ka tõesti oleks tahetud.

* * *

See kõigest jelujust ja awameelsusest kubirow, ometi mõistatuslik kiri näitas, et Peeterburis minu poolt midagi odati. Wähemalt loodeti, et ma need ülestähendused ajakirjas „Revue Marine“ awaldaixin. Mis otstarbeks, ei olnud mulle esialgul veel hästi selge.

Eiis aga mõtlejin ma, et õiguse ja tõe huwides tõesti võib olla heateo wõidixin teha, kui ma kõil need ijeäralikud siindmused Prantsuse rahwale teatavaks teen. See wõiks, wähemalt kaudjelt, pifaldisi ametlikka teateid „Rusjalka“ jaatuse üle, mida rahwa eeste, kellesse need õieti puutusid, kiirendada ja nende peale mõju awalbada.

Ma hakkasin ülestähendusi sorima. Pealkirjana seisis esimesel leheküljel:

Surmamõistetud ülestähendused,
kirjutatud põhjaläinud soomuslaewa „Rusjalka“ peal kahe päewa jooksul pärast laewa kadumist.
Kuupäew.

Ja ma lugesin:

Gila pärast lõunat lahkusime meie soomuslaema „Rusjalkaga“ Tallinnast, et Helsingi minna. „Rusjalkal“ oli 162 meest; kuipalju neist nüüd veel elus on, ei tea, sest et wegi taju, milles ma wiibin, muust laewast on lahutanud.

Kui me ühes juurtükilaewa „Tutshaga“ Tallinna reidilt wälja jõudsimise Soome lahele, nägime, et edelatuul, mis ju algusest jaadik tugev olnud, iga minutiga ikka wäljemaks paisus ja et meri wäljaspool Rasisjaart hirmjasti lainetas.

Maru kaswas nii, et inimesi tüüri juures iga weerandtunni järele tuli wahetada, sest muidu oli wõimata weerlewat hiiglast kutsis hoida.

Meie ei olnud aimanudki, et meri nii hull wõiks olla. Kawa ei wõinud meie temale nii wastu panna. Ehk oleks parem olnud, kui oleksime endid tuule järele seadnud, nagu seda teeb juba Väänemeres olime teinud.

Pööramise juures wifati üks tüürimeestest nii lõwasti kõrwale, et ta kaeluu murdis ja minestusesse langes. Aga laew pööris nüüd nina mere poole ja ei hõljunud enam nii hirmjasti.

„Rusjalkal“ aurutüüri ei ole; laew on wana ehitusega. Ja isegi, kui aurutüür olemas oleks olnud, oleks ta tema murdumist kartanud. Sest terwe soomuslaewa ehituswiis ei kõlba mäsawale merele oma liig suure weeluse ruumi poolest.

Ehk küll wood nüüd wahetpidamata täis lohutawat mürinat meie madalast laewalaest üle woolasid, ei olnud tõufed enam nii wägimaldjed. Soomustorn pidas wastu, — tüüriapparaat oli nõrk punkt.

Aga, — ja see oli suur aga!

Keegi ei rääkinud sellest, aga kõik mõtlesid selle peale.

Ma nägin seda komandandi muidu nii rahulikultest filmadest läikawat, ma leidsin seda kõigi mu seltsimeeste filmanurkadest wälja paisawat, ja mina ise tundsin, kuidas see „aga“ lämmastawalt mu kõrisesse lertis.

„Rusjalka“ oli juba eelmisel jumel niisasti kui wälja praagitud ja mereleminekuts mitte lohasjeks tunnistatud. Talwe jookshul oli ta põhjalikule parandusele wõetud ja üle wärmitud — aga — aga — aga!

Meie kõik teadsime, et see parandus oli tehtud ainult nime järele, mitte tõsiselt.

Mina ei wõi ega taha selle üle pikemalt

rääkida, kuidas lugu parandusega õieti oli, et isegi noored merewäeabedid märkasid, et „Rusjalka“ õige wigane ja wilets oli ja õige oht-rasti wett sisse lastis, olgugi, et ta rauast oli.

See õudne teadmus tegi meid waitjeks ja rõõwis meilt julguje. Ülemuse ülespidamine mõjus muidugi ta meeskonna peale. Keegi ei läinud kajutisje magama, ehk küll ju õbbwahid wälja olid seatud. Wee seijukorda kiirumis aga looditi iga naturfese aja pärast ja wegi tõusis — tõusis alataja ja kindlasti, ehk küll pumbad kõige kõrgema aururõhu all waheta töötajid.

Dõ jookshul kaswas maru otse orkaaniks, mil hullumeelne wõim. Mõnel teisel laewal ei oleks ta meile kuigi juurt hirmu teinud, siin „Rusjalkal“ tajasid meile iga minutiga suuremaks kaswanud laintelõõgid kõrwu, nagu furnu auks lastud juurtükipaugud. Wiimase kahe tunni jookshul oli log ainult kuus merepenikoormat näidanud, ehk me küll täiel aurul sõitsime.

Ja wegi kiirruumis tõusis alataja.

Meie hakkasime juba kõige pahema wastu walmistama.

Komandant tuli alla ja andis käsu, et kõik meekindlad wahed kinni pandaks. Kende abil oleksime wõinud wee peale jääda, isegi kui kiili- ja masinaruum juba wett täis sai. Pragisewate luukide ja klopprwa wafardamise õudne toon tajas pihut aega üle woogude ja maru wihast.

Waewalt olime luugid kinni pannud, kui masin äkki seisma jäi. Weel paar kolwilõõki, pikkamisi, waewaga, siis seisis ta liikumata, waitjena, kuna piff jusin tajas, nagu woolats aur wälja.

Masinainseneer tormas, kahwatu kui furnu, ohwitseride ruumi ja teatas, et masina üks siiber seisma jäänud; kate olla järele annud ja aur wälja woolanud. Raske lainetamise tagajärjel olla wana masin väga korratult tõotanud, sest lord seisis wint katkolmandikku wee peal, lord sügawal all merepõhjas. Sartilul laewal pole see midagi ihéalikku, seda teab igaüks, kes tormiajal merel on wiibinud.

Aga meie soomuslaewa juures, mis ju suuremalt walt wee all seijab, ei olnud pörutust, mis aur masinas sünnitab, kas arwesse wõetud, wõi oli masin ju nii wana ja ära tarwitatud, et ta pörutusele enam ei jaksanud wastu panna.

Järgneb.

Sünnamõistatus nr. 6.

Sõõsimuise peale, kui wana ta on, wastab mees:

Mul on kats wenda, kellest wanem kolm aastat wanem on kui pool minu wanadusest, ja noorema wenna wanadus on minu wanadusest üts kuwendit; peale nende on mul weel üheksa-aastane õde. Arwatakse aastate arv, mis mu õde mu nooremast wennaft wanem on, wanema wenna aastate juure, siis tuleb parajasti minu wanadus wälja. Kui wana on ta?

Lahendused tulewad jaata 15. juulini s. a. „Romaani“ talitusele, Tallinnas, Niguliste tän. 16 — allpool juuresolewal blankeril.

Sigete lahenduste saatjate nimed awaldatakse „Romaanis“ nr. 9 ja nende wabel loositakse wälja 3 aastatäiku „Romaani“ 1922.

„Romaani“ talitus.

Tallinn, Niguliste tän. 16.

Õuuetraat 12-53.

Sünnamõistatus nr. 3 seletus.

A. 1802 awaldas „Bulletin de la Littérature, des Sciences et des Arts“ toimetaja oma ajakirjas mõistatuse, mis mitte üksi ei huwitunud rahwast kodulinnas — Pariisis — waid ka prowintsis ja wäljamaal. Seda mõistatust awaldades — ütles ta muu seas, et keegi rikas herra, kelle huwits olewat mõistatuste lahendamine — olla kolm kuud jelle mõistatuse kallal pead murdnud, waatamata jelle peale, et ta warem kõik rästamad mõistatused „Mercure de France's“ serge waewaga oli lahendanud. See rikas mõistatuste-lahendaja lubab jellele, kes jelle mõistatuse lahendab — 10.000 livre'i.

Mõistatus oli jama, nagu me ta awaldajime ka „Romaanis“ nr. 3.

Sõgu Prantsusmaa piiüdis mõistatust lahendada. Õpetajed, juristid, arstid, waimulik seisus, ametnikud, aadel, õhuwiserid, õpetajastõud, kunstnikud, kaupmehed, käsitöö-

lijed ja maaelanikud — kõik olid ametis. Mhatirja toimetaja oli junnitud oma ametnikude arwu juurendama. Tänuwatel laundi nahajähjulisi laule ja kupleesid jelle mõistatuse puhul ja kuwagil teatris mängiti janti „Mõistatus“. Toimetaja andis wälja ericaamatu, milles käsitati mõistatuse ajalugu ja jelle mõistatuse huwitawat järekkaja. Kaamatut õsteti 50.000 õtjemplaari. Kaamatus kõneldi mõistatustest wanade greeklaste ja roomlaste juures, kusjuures enesejõki mõistetawalt arwesse olid wõetud ka muinaslood Dedipus'est ja jjiinõist. Odaji olid mainitud mõned waled seletused, nagu: jantaafia, wari, inimõõnd, wõimatus, lahendamatus, kurat, rumalus, jata morgana, armastus, maskeeraad jne., millest paljud lahendused forduwad allpool Gesti tõlkes awaldatud mõistatuse lahendustena.

„Romaani“ toimetus awaldab jellest huwitawast materjaalij, mis kõtku on tulnud,

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Niguliste tän. 16.

Sünnamõistatus nr. 6 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

(Allkirj)

— järgmised tähtjamad, kuigi waled seletused:
 Alkohool — 1ford; aasta — 3 forda; aeg
 — 4 forda; aji loodusest — 1; armastus — 32;
 aeroplaan — 3; aatom — 1; elu — 10; elek-
 ter — 5; Eesti lipp — 1; hing — 3; jantaa-
 ja — 3; inimeje „mina“ — 1; inimeje jüda
 — 4; jumal — 1; inimene — 3; kuff — 1;
 keel — 1; kosmose „stiilika“ — 1; kapitalism
 — 1; 10.000 marka — 1; kirjandus — 2;
 kommunist — 1; kuu — 4; kuoliint — 3; kirik
 — 1; loodus — 8; mõte — 38; mõistatus —
 1; maatera — 15; maailm — 1; mõiste —
 1; naisterahwas — 2; noorus — 1; nime-
 tus — 1; nimi ehk nimiõna — 1; näitleja
 — 1; omadusõna — 1; oleatus (ei mida-
 gi) — 6; paber — 2; päikene — 1; raha —
 6; „Romaan“ — 31; sõna — 1; film — 1;
 jaatus — 3; joow — 1; sõna „ja“ — 1;
 kuul — 1; tuli — 1; tabamata ime — 1;
 tõde — 1; unenägu — 1; uni — 1; weji —
 10; weri — 1; wale — 8; õhf — 19; üles-
 mõte — 1 jne.

Siis järgnes praantjuseelises raamatus
 mõistatuse õige lahendus, mis on ka meie
 mõistatuse lahenduseks:

Kontraft, wastolu ehk wastand.

Kuna Prantsusmaal mõistatuse loosiga
 õnnistatud lahendajaks oli leegi alamohwit-
 ser, on meil selleks õnnelikuks

A. Kuusik, Tallinn, Mita tän. 3, krt. 1.

Loosimise puhul kofku seatud protokoli
 põhjal olid õigeid seletusi jaatnud järgmised
 isikud, kellest siis ka loos ülemalpool nimetatu
 tabas.

Tallinna jt: Alexander Kaasik, Lydia
 Klaar, A. Kuusik, stud. Wiktor Kresjel, El-
 mar Männik, Oswald Bloompuut, G. Reichen-
 bach, Paul Sepp, Karl Stunde, Wera Woh-
 lens, Wilh. Woh lens.

Tarnust: Emilie Lutsepp, Johan Bruu-
 den.

Wiljandi jt: E. Kõwer, E. Luba-
 äär, J. Potter.

Rakwerest: Woldemar Elbrecht, Fe-
 lix Tenneberg, Her. Tenneberg.

Wõru jt: Walter Kuus, Elmar Simm.

Pärnu jt: Aino Tarkpea, Johann
 Udikäs.

Marma = Jõesuu jt: Mihkel Raskur.

Puka jt: Karl Jwan.

Peale selle jaatis õige seletuse A. Allun
 — Tallinnast, mida aga loosimisel arwesse ei
 wõetud, kuna seletus hilja wälja oli jaadetud.

„Romaani“ talitus.

Tallinn, Niguliste tän. 16.

Kõnetrant 12-53.

Nõudke „Romaani“ üle maa!

Igalpool esitused: linnades abitalitused, maal agentuurid!

Wõidke „Romaanile“ uusi sõpru ja poolehoidjaid!

Tutvustage oma tuttawaid „Romaaniga“!

Heinr. Lagus

Tallinnas, Niguliste tän. 16. Rõnnetraat 12-53

Ladus alati jaadawal:

Masina-
Tsilindri-
Mootor-
Automobil-
Petrooleum
Benzin
Nafta
Masinud

õli

Märnits
Riivitorw
Katuspapp
Seebikiwi
Tisleriliim
Wankrimäär
Aknaklaas
Naelad jne. jne.

Rõige wanem ja tõissem poliitiline ajaleht **Eestis**

„Postimees“

Ilmub ka Pärnu wäljoandes, igal äripäewal,

=== kõige wärskemaid uudiseid ===

tuues päewasündmuste üle linnas ja maailmas. Riigi-
kui ka omawalitsuse asutuste tegevus leiab alati meie
lehe weergudel asjalikku sõelumist, sealjuures wõttes artik-
lites õiglast seisukohti poliitilise momendi walgustamiseks
ja hindamiseks. Igal hommikul enne lehe ilmumist
saame uuemad teated pealinnast traadi teel.

Tellige kõik „Postimeest“!

Tellige kõik „Postimeest“!

Kõige kõrgemas
headuses on ainult
shokolaad

Wabrik ja ladu:

Tallinnas,

Rüütli tänav 1/2